

TÖÖSTUS

Heitmekvoodid
loovad ebavõrdsust

Piiririigid peavad konkureerima kvoodivabade maade toodanguga,
selgitas Kunda Nordic Tsemendi tegevdirektor **Meelis Einstein**. ▶ 4-6

Äripäev

Ausalt ja kartmatult

Kolmapäev, 19. juuli 2017 nr 131 (5729) 3 eurot

PANK PUHKAB? ÄRILAENUD KINNISVARA TAGATISEL

KIRED JA PAINDLIKUD ÄRILAENUD
ESTATEGURU 7200+ INVESTORILT!

INTRESS ALATES **0.7%** KUUS!

EstateGuru enam kui 7200+ investorit on 11.07.2017 seisuga
väljastanud laene enam kui 24.7 miljoni euro ulatuses

Vaata lisa www.estateguru.co
või helista (+372) 6412 777

e-autoline

USALDUSVÄÄRNE PARTNER AASTAST 1998 • ÜLE 100 SÕIDUKI KOHAPEAL

Kia Sportage VGT EX AWD

Hind: **13 995 €**
Esmane registreerimine: **2012. a**
Spidomeetri näit: **110 804 km**
Värv: **pruun**

BMW X5 xDrive Individual

Hind: **59 900 €**
Esmane registreerimine: **2015. a**
Spidomeetri näit: **35 489 km**
Värv: **pruun**

Lexus SC430

Hind: **12 200 €**
Esmane registreerimine: **2004. a**
Spidomeetri näit: **81 300 km**
Värv: **pruun (hele)**

Volkswagen Multivan Highline 4Motion BiTDI

Hind: **54 800 €**
Esmane registreerimine: **2017. a**
Spidomeetri näit: **4 800 km**
Värv: **must (Deep)**
Garantii kuni: **04.2021**

Mercedes-Benz GL350 CDI 4Matic BlueTEC

Hind: **36 900 €**
Esmane registreerimine: **2011. a**
Spidomeetri näit: **96 894 km**
Värv: **must (obsidan)**

BMW 523iA

Hind: **17 200 €**
Esmane registreerimine: **2010. a**
Spidomeetri näit: **125 793 km**
Värv: **hall (hele)**

BMW X6 M

Hind: **93 000 €**
Esmane registreerimine: **2015. a**
Spidomeetri näit: **23 227 km**
Värv: **sinine (Long Beach Blue)**

Mitsubishi Pajero Instyle DI-D

Hind: **12 900 €**
Esmane registreerimine: **2011. a**
Spidomeetri näit: **281 104 km**
Värv: **hõbedane**

BMW X5 M-paket SD

Hind: **16 800 €**
Esmane registreerimine: **2008. a**
Spidomeetri näit: **160 323 km**
Värv: **must (Sapphire)**

Nissan Qashqai

Hind: **7 950 €**
Esmane registreerimine: **2012. a**
Spidomeetri näit: **183 936 km**
Värv: **valge**

Audi A4 allroad Quattro TFSi

Hind: **15 900 €**
Esmane registreerimine: **2011. a**
Spidomeetri näit: **204 880 km**
Värv: **hall**

Porsche 911 Carrera 4S Coupe PDK

Hind: **88 000 €**
Esmane registreerimine: **2015. a**
Spidomeetri näit: **72 210 km**
Värv: **hall**

AUTODE VÄLJAOSTU JA VAHETUSE VÕIMALUS. KÜSI PAKKUMIST!

e-autoline.com

Mäepealse 21a, 12618 Tallinn. Tel 672 6726

VAGUNIÄRI**Riigifirma Venemaa äriplaani tule all**

Pärast opositsioonipoliitikute teravat kriitikat tõmbas EVR Cargo nõukogu pidurit riigifirma äriplaanile Venemaal vaguneid rentida. Ettevõtte juht probleemi ei näe, kinnitades et riskid on maandatud. ▶ 7

INVESTOR**LHV kasv teeks ka idufirmad kadedaks**

LHV aktsionärid Lauri Meidla ja Kuno Liblik on rahul panga laenukasvuga ja uute klientide arvu paisumisega. "LHV laenukasv on asi, mis võtab isegi start-up'id jalust nõrgaks," ütles Lauri Meidla. ▶ 14-15

PANE TÄHELE**Äripäev ilmub suvel kolm korda nädalas**

26. juunist kuni 18. augustini ilmub Äripäev esmaspäeval, kolmapäeval ja reedel.

Veebilehel www.aripaev.ee värsked majandusuudised iga päev!

PÄEVA TEGIJA ▲**Endel Palla tõestab oma usku rahaga**

Harju Elektri nõukogu esimees **Endel Palla** näitab isikliku rahaga, et usub oma ettevõttesse. Viimase kahe kuuga on ta kõik Harju Elektrist saadud dividendid uutesse aktsiatesse reinvesteerinud, kokku veerand miljonit eurot. Märtsis tehtud arvutuste järgi kuulus Pallale üle miljoni aktsia, mis tegi tema dividendiks 209 520 eurot. Harju Elekter on omanike vara kenasti kasvanud, aasta algusest on aktsia hind 48 protsendi võrra kasvanud.

Äripäev

Ausalt ja kartmatult

Kolmapäev, 19. juuli 2017
nr 131 (5729) 3 eurot

EUR/USD
1,1572 ▲

USD/EUR
0,8638 ▼

EUR/SEK
9,5677 ▲

EUR/RUB
68,4558 ▲

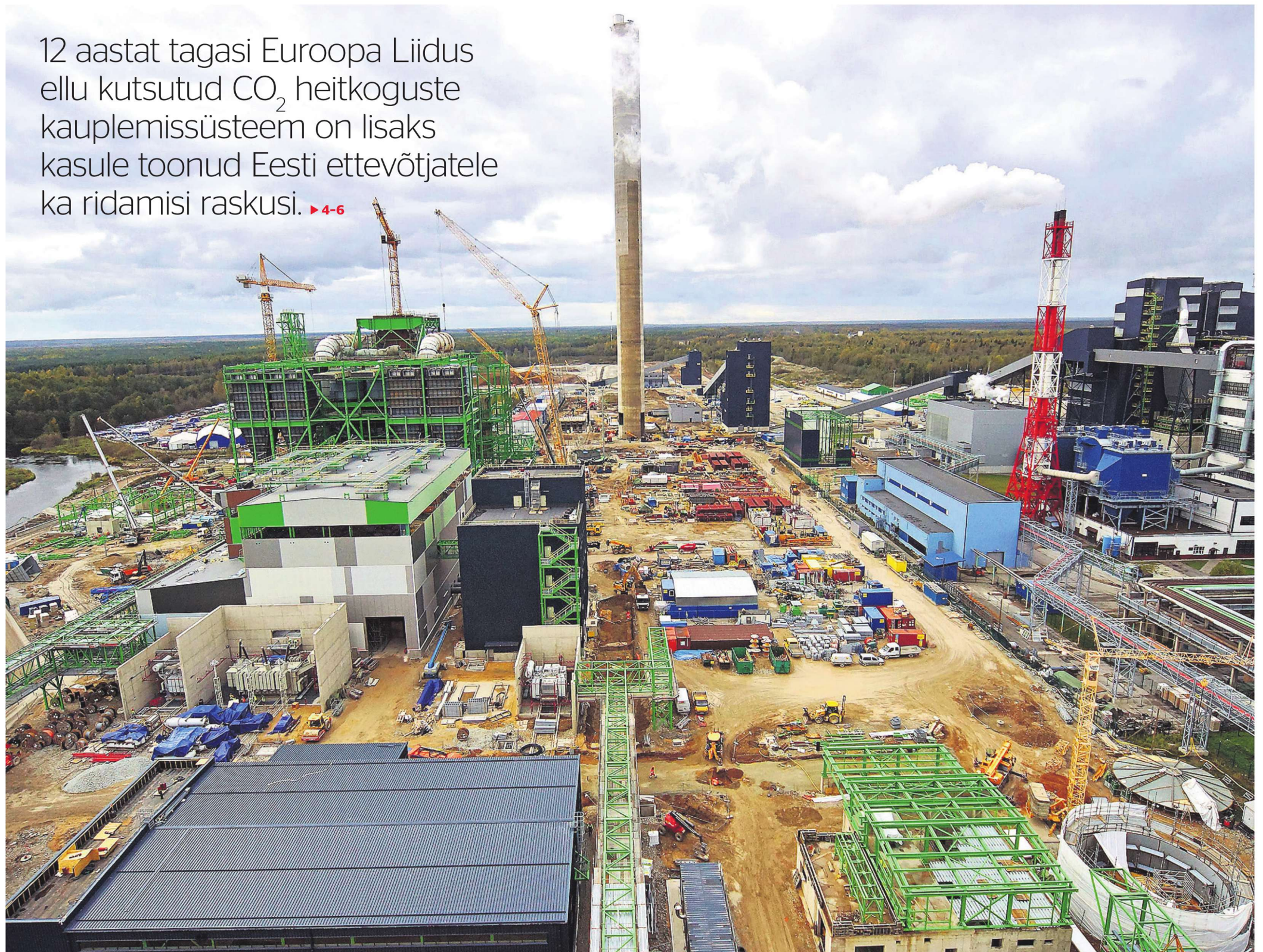
NordPool
28,25 ▼

Euribor
-0,274 ▼

TÖÖSTUS

Kvoodi pahupool

12 aastat tagasi Euroopa Liidus ellu kutsutud CO₂ heitkoguste kauplemissüsteem on lisaks kasule toonud Eesti ettevõtjatele ka ridamisi raskusi. ▶ 4-6

▲ Ilmekas näide on Eesti Energiale kuuluv Auvere elektrijaam, mille kuludest pidi suure osa katma kvoodiskeemiga saadud toetus, kuid läks hoopis teisiti.

LÜHIDALT

Siim Kallas kandideerib Viimsis esinumbrina

"Mulle on tehtud ettepanek kandideerida Viimsis kohalikel valimistel Viimsi valla volikogusse ja ma olen sellega nõustunud. Siin vallas ma olen ja miks mitte ka kohalikus elus kaasa lüüa," ütles Siim Kallas "Aktuaalsele kaamerale". Kallas ütles, et vallavanema kandidaadina ta end ei näe, kuid planeerib, et võtab osa volikogu istungitest. Suuremate lahendust vajavate probleemidena Viimsi vallas tõi Kallas välja töökohtade puuduse ja haridustema. Samuti linnaga parema ühenduse tagamise ja Viimsi keskuse puudumise. Kandideerimist 2019. aasta riigikogu valimistel Kallas ei välistanud.

Valitsus ei leia Ida-Virumaale lubatud raha

Valitsuse koalitsioonileppes on kirjas Ida-Viru programmi koostamine, mis aga on jäänud toppama. Eelmise regionaalhalduse ministri Mihhail Korbi ettepanekul plaaniti sealsete ettevõtete makstavatest keskkonnatasudest programmi suunata 20 miljonit eurot. Kevadel kinnitas peaminister Jüri Ratas, et tegevuskava tuleb valitsuse lauale aprilli lõpus või mai alguses, kuid see pole siiani valitsuse istungite päevakorda jõudnud, kirjutas nüüd Põhjarannik. Läänud reedel Ida-Virumaal käinud uus regionaalhalduse minister Jaak Aab tunnistas Põhjarannikule, et saastetasudest programmi rahastamine ei ole lähiaastatel võimalik. "Saastetasud on seotud kindla sihtotstarbega, sealhulgas keskkonnainvesteeringute keskuse tegevuse ja projektidega. Võtta sealt nüüd kohe ühe aastaga ära mingi osa - see ei ole lihtsalt reaalne," tõdes ta.

Metsaomanikud küsisid 1,1 miljoni euro eest toetust

Reedeni võttis Erametsakeskus vastu metsa uuendamise toetuse taotlusi. Aasta esimeses voorus küsisid metsaomanikud toetust kokku ligi 1,1 miljonit eurot, teatas keskus. Toetust küsis 946 metsaomanikku. Metsa uuendamise toetust küsiti metsa istutamise eest 1943 hektaril, maapinna ettevalmistamise eest 2539 hektaril ning metsauuendamise hooldamise eest 1114 hektaril. Toetuse eelarve on 650 000 eurot.

◀ Kurikuulsust kogunud Facio järglane Riito on võlgu umbes 200 võlausaldajale, võlg küündib üle 2 miljoni euro. FOTO: ANDRAS KRALLA

PANKROT

Kohtunik katkestas Riito pärast puhkuse

Harju maakohtu kohtunik Hannes Olev katkestas puhkuse, et lõpetada pooleli jäänud töö - saata Riito pea 200 võlausaldajale kohtumäärus saneerimiskava vastuvõtmise kohta.

MARGE VÄIKENURM
marge.vaikenurm@aripaev.ee

Äripäev

71,22

protsenti moodustavad saneerimiskava poolt hääletanud võlausaldajate nõuded kõigist nõuetest.

Reedel kirjutas Äripäev, et puhkusele läinud kohtunik Hannes Olev pidurdas Facio järglase Riito saneerimist. Olev jättis puhkuse pooleli ja alustas samal päeval määruse laialisaatmist. "Täna saab määrus kõigile võlausaldajatele saadetud. Sellega tegeletakse teist, kui mitte kolmandat päeva," kinnitas pressiesindaja Janar Filippov eile Äripäevale.

Saneerimiskava kinnitamiseks või tagasilükkamiseks on kohtul seaduse järgi 30 päeva. Praegu kulus kohtuniku haigestumise tõttu kava heakskiitmiseks peaaegu 110 päeva - ehk siis jaanipäevani. Pärast seda läks Olev puhkusele.

Kui kohtunik annab kavale rohelise tule, peaks kohe ettevõttele ja võlausaldajatele teele minema määrus, mille võivad võlausaldajad paari nädala jooksul vajadusel vaidlustada. Määrust polnud võlausaldajad kohtult saanud läinud nädala lõpuni.

Venitas saatmisega

"See ei ole normaalne olukord. Võlausaldajad ei tea midagi. Kõigil teistel, näiteks Bauschmidtil on asi kiiresti käinud. Meie ootame peaaegu pool aastat määrust. Kuidas saab nii teha? Kas meil on Eestis üks kohtunik?" oli Riito võlausaldaja, Seiger Balticu omanik Ville Sinivee läinud nädalal kohtunik Hannes Olevi töös pettunud.

Sama häiritud oli Riito suurim võlausaldaja, Tallinna Veele kuuluv Watercom, kes ootab põhjavajunud peatöövõtjalt 300 000 eurot.

"Üsna ebaprofessionaalse mulje jätnud saneerimisprotsess ei ole tekitanud suuri lootusi raha kätte saada, kuid kaalume kõiki võimalikke samme, et saamata jäänud tulu vähemalt osaliselt kätte saada. Saneerimist puudutav määrus ei ole kohtu kaudu meieni jõudnud, ent oleme selle üldise sisuga kursis," rääkis Watercomi juhatuse liige Reigo Marosov.

"Vastan iga päev viiele kuni kümnele võlausaldajale, mis seis parajasti on," sõnas Riito saneerimisnõustaja Veikko Toomere. "Olen osadele võlausaldajatele määruse edasi saatnud, aga seda peab ikkagi kohus tegema. Sellel ei ole õiguslikku tagajärge, kui mina saadan."

Kes hääletas ja kes mitte?

Ettevõtte Võlahaldus omanik Ingmar Pärn rääkis, et teda üllatab peale määruse mitteaastamise ka see, miks võlausaldajad ei ole saanud hääletusprotokolli. Saneerimiskava poolt hääletas 70,66% kõigist võlausaldajatest. Poolt hääletanud võlausaldajate nõuded moodustasid kokku 71,22% kõigist nõuetest.

"Saneerimise algus on käinud saladusloori all. Ma ei oska öelda, kes on hääletanud saneerimiskava poolt ja kes vastu, kes jättis hääletamata. Peame võlausaldajatega alustama kohtuga suhtlemist," lüüdis Pärn.

Saneerimisnõustaja Veikko Toomere leiab, et piisab sellest, kui kohus on protokollid näinud. Seda, kas võlausaldajad on temalt protokollid näha palunud, Toomere ei mäleta. Kas ta neile seda ka näitaks? "Arvan, et see ei ole minu pädevuses," kostis ta vastuseks.

RAHAPUUDUS

Riik sulgeb Pärnu-Lelle raudteelõigu

Esmaspäeval määras valitsus kindlaks avaliku raudteetaristu arengusuunad.

Lepiti kokku, et säilitatakse vähemalt praegune kvaliteet ja investeeritakse nii, et raudteede läbilaskevõime säiliks. Samuti otsustati luua eeldused ohutuse parandamiseks. Valitsus otsustas lõpetada Lelle-Pärnu raudteelõigul avalike vedude tellimise alates 2019. aastast, sest selle raudteelõigu tehniline seis

sukord ja kiiruse hoidmine üle 60 km/h eeldaks üle 17 miljoni euro investeeringuid - see ei oleks Rail Balticu valmimist arvestades mõistlik, vahendas valitsuse pressibüroo.

Reisijatevedu Lelle ja Pärnu vahel korraldatakse 2019. aastaks ümber bussidega, samas säilib rongiühendus Leldest Tallinna ja Viljandi suunal. Lelle raudteejaam jääb alles.

KOMMENTAAR

Jääme ilma tervikliikust raudteevõrgustikust

RAIN KAARJAS
Edelaraudtee Infrastruktuuri ASI juhataja

Valitsuse otsus on kahetsusväärne, kuna jätab Eesti ilma tervikliikust raudteevõrgustikust.

Näeme, kuidas nii Kes-Eesti kui ka Pärnumaa inimesed peavad ühendust vajalikuks ning iga päev rongi ka-

sutavad, et liikuda Pärnu ja Tallinna vahel. Eesti raudteekaart ei ole pärast Lelle-Pärnu sulgemist enam terviklik.

Otsus tähendab, et tegevus jääb ka Tootsi ja Pärnu jaama remont, samuti jäävad Lelle-Pärnu lõigul kasutult seisima ELI toetustega välja ehitatud ooteplatvormid.

AAAAAA-CZNFNQ
AAPWN2-AJV7ZC
NQ5NGH-7VUMVL
7Z5H4W-IBG3PX
PVWIVM-CHQNLV
VCFAFK-X4DEJY

15 July 2017
00:00:00 UTC

PARIM PELLETI-KATEL
BlackStar Comfort
-20% SUPERHIND
ostakatel.ee
TEL 5267072
TEHNIKA 10, VIIRATSI, VIJJANDIMAA

Töötamise juhtimine	Turundus	Töösuhted	Töötervishoid
Juhtimine	Juhibi	Juht	Kommunikatsioon
Tööõigus	Maksud	Äriõigus	Трудовое отношение
Koolitus	Lepingud	Lepingud	Logistika
Personali juhtimine	Projekti juhtimine	Raamatupidamine	Riigihange
Dokumendid	Ehitus	Ettevõtja	Finantsjuhtimine

Äripäeva kasiraamat
www.kasiraamat.ee

KARJÄÄR

Vassiljev ametist prii

KADI HEINSALU
kadi.heinsalu@aripaev.ee

Lühikest aega tervise- ja tööminister olnud Rannar Vassiljev lahkub pisut üle poole aasta töötamise järel Viru Haigla juhatuse esimehe kohalt, teatas ettevõtte.

Ettevõtte teatas, et seoses omanikeringi ning sellest tulevalt ettevõtte juhtimisstruktuuri ja eesmärkide muudatustega on Viru Haigla aktsionärid ning juhatuse esimees sõbralikult kokku leppinud koostöö lõpetada.

Sotsiaaldemokraatlikku Erakonda kuuluv Vassiljev alustas haiglahajuhina tööd eelmise aasta detsembris.

Vassiljev ütles pressiteatele kommentaariks, et ettevõtte on praegu tugevamas seisus kui kunagi varem. "Tööd ja lähitulevikus algavad ehitusprojektid on rahaga kaetud ning uued omanikud valmis ja võimalised ettevõtte tegevusse aktiivselt ja edukalt panustama. Seetõttu saan juhtohjad rahuliku südamega üle anda, olles veendunud, et Viru Haigla suudab ellu viia algatatud projektid Tapal, Loksal ning Tallinnas ja alustada tulevikus uutega."

Tapa haigla pole mullust aastaaruannet esitanud

Pressiteates ei öeldud, kellest saab ettevõtte uus juht. Äripäeva Infopangast Viru Haig-

▲ Detsembris haiglahajuhiks läinud Vassiljev jäi tööta poollte sõbraliikl kokkuleppel. FOTO: MATTIAS TAMMET / ÖHTULEHT / SCANPIX

la ASI nimelist ettevõtet ei leia, küll aga juhib andmebaasi järgi Vassiljev Tapa Haiglat, mis pole mullust majandusaruannet esitanud. Üle-eelmisel aastal oli ettevõtte käive ligi miljon eurot.

Viru Haigla AS tegutseb tervishoiu- ja sotsiaaltootekandade valdkonnas Põhja-Eesti piirkonnas, pakkudes tööd ligi 400 inimesele.

Haigla kontserni kuuluvad Karell Kiirabi, Viru haigla, tervisekeskusi ja hooldekodusid, sh Nõmmel uut hooldekodu arendav Nõmme Hooldekodu OÜ.

TASUB TEADA

Juuni lõpust on Viru Haigla valdusfirma VH HoldCo OÜ omanikeks Estonian Medical Group OÜ (85%) ja Evensors OÜ (15%). Nõukokku kuuluvad Igor Pihela, Priit Pihela, Igor Pihela jr, Ermo Kosk ja Vesa-Pekka Juhani Silaskivi.

Varem oli haigla nõukogu esimees tuntud Lääne-Virumaa piirituseäriimees Arvo Antropov. Kuni 2015. aastani oli haigla omanik seal ka arstina töötav Aivar Kuusik, kes tegi ajalugu, erastades haigla omal ajal ainsa haiglana Eestis.

STATISTIKA

Balti riigid Euroopa tipus

Eestis, Lätis ja Leedus oli juunis Euroopa kiireim inflatsioon, teatas Eurostat.

Euroala aastane inflatsioon oli juunis 1,3 protsenti. Kõige madalam oli aastane inflatsioonimäär Iirimaa, Taanis ja Rumeenias. Kõige kõrgem aga Leedus, Eestis ja Lätis. Kui võrrelda maiga, kukkus inflatsioon 18 liikmesriigis, jäi stabiilseks kolmes ja tõusis kuues.

Kõige rohkem kiirendasid inflatsiooni kallim majutus, puhkusereisid ja tubakas. Inflatsiooni aeglustasid hinnalangus telekomis ja sotsiaalkaitses, odavnesid ka teraviljatooted.

ÄRIPÄEV.EE

VÕRDLUS

Inflatsioon oli kiireim Balti riikides

Aastane inflatsioonimäär juunis, %

Riik	Inflatsioonimäär	Riik	Inflatsioonimäär
Iirimaa	-0,6	Malta	1
Taani	0,4	Holland	1
Rumeenia	0,7	Portugal	1
Prantsusmaa	0,8	Slovakkia	1
Kreeka	0,9	Bulgaaria	1,1
Küpros	0,9	Horvaatia	1,1
Sloveenia	0,9	Itaalia	1,2
Soome	0,9	euroala	1,3
Malta	1	Poola	1,3
Holland	1	Euroopa Liit	1,4
Portugal	1	Belgia	1,5
Slovakkia	1	Saksamaa	1,5
Bulgaaria	1,1	Luksemburg	1,5
Horvaatia	1,1	Hispaania	1,6
Itaalia	1,2	Rootsi	1,8
Iirimaa	-0,6	Ungari	2
Taani	0,4	Austria	2
Rumeenia	0,7	Tšehhi	2,4
Prantsusmaa	0,8	Suurbritannia	2,9
Kreeka	0,9	Eesti	3,1
Küpros	0,9	Läti	3,1
Sloveenia	0,9	Leedu	3,5
Soome	0,9		

ALLIKAS: EUROSTAT

JUHTIMINE

TransferWise vahetas tegevjuhti

Seni TransferWise'i tegevjuhi- na töötanud Taavet Hinrikus andis ameti üle äripartner Kristo Käärmanile. Hinrikus jätkab ettevõtte nõukogu juhina, vahendas portaal TechCrunch.

See pole esimene kord, kui Hinrikus ja Käärmann tegevjuhi rolli vahetavad, 2015. aasta sügisel olid rollid just vastupidi. Samas toimub seekordne

vahetus huvitava ajal, märgib tehnoloogiauudistesait: nimelt on investoritelt 117 miljonit dollarit kaasanud ettevõtte aasta algusest saati kasumis.

Kontrast mullusega on märgatav: 2016. aastal jääd 36 miljoni dollari suuruse käibe juures 23miljonilisse kahjumisse. Hinrikus on ennustanud, et selle aasta käibeks saavutata-

se juba 100 miljonit dollarit. Viimase rahakaasamisvoorul ajal hinnati firma väärtust 1,1 miljardile dollarile, meenutab TechCrunch. TransferWise on hinnanud, et neile kuulub 10% Suurbritannia rahaülekanne- te turust. TransferWise'i kaudu saab raha saata 38 riigist, vastu võtta 61 riigis.

ÄRIPÄEV.EE

www.honda.ee

JUUBELIAASTA PARIM PAKKUMINE

CR-V_{4x4}

Ainult parimas 4-veolis linnamaasturis on koos meelietuv jõudlus ja luksusauto sõidumugavus. Selles autos on ruumi kõigile ja kõigele, mis teeb temast ka ülimalt praktilise pereauto. Legendäärse töökindlusega Honda CR-V sobib ideaalselt meie oludesse ning on seetõttu läbi aegade müüduim linnamaastur Eestis.

Et saaksid sõita ajaga kaasas, anname EV100 juubeli puhul Honda CR-V Sulle eriti headel tingimustel:

- Honda Liising
- Honda Kindlustus
- Honda Liising **0,99%**
- Tagaluugi spoiler
- **1 aasta** liiklus- ja kaskokindlustust
- Kuumakse al. **250 €**

Catwees OÜ Tallinn, Pärnu mnt 139, tel 650 3300; Tartu, Kalda tee 13, tel 730 0385; Pärnu, Ehitajate tee 2, tel 447 6176
 Veho Eesti AS Tallinn, Paldiski mnt 100, tel 617 7080; Agdeck-Auto AS Jõhvi, Pargi 39, tel 332 1430; Narva, Võidu 19, tel 356 3311
 ML Autoservice OÜ Kuressaare, Auriga keskus, Tallinna tn 88, tel 452 2550; LX Motors OÜ Viljandi, Tallinna tn 86, tel 435 5421

Honda Liisingu aastase fikseerimata intressimäär 0,99% + 3 kuu EURIBOR puhul on 22 390 € (netohind) maksva sõiduki finantseerimisel kuumakse alates 250,56 € tingimustel, et sissemaks on 10%, lepinguperiood 60 kuud, jääkmaksumus 25%, läbisõidupirang 20000 km/aastas ja lepingutasu 200 €. Kasutusse võetav krediidisumma on 20 151,00 € ja krediidikulukuse määr on nimetatud tingimustel 1,14% aastas. Krediidid saamiseks on vajalik sõlmida kindlustusleping. Krediidid kogusumma on 23 128,54 €, tagasimaksed arv on 60 Krediidid kogusumma arvutamisel on arvesse võetud krediidisummat, intressikulu, lepingutasu ning ei ole arvestatud võimalikke sõiduki registreerimiskulusid, riigilõive, hindamisakti tasu ega finantseerimise eeltingimuseks oleva kasko- ja liikluskindlustuse makse suurust. Finantsteenuse pakkuja on Nordea Finance Estonia AS. Tutvuge liisingutingimustega ning vajaduse korral konsulteerige asjatundjaga. Kombineeritud kütusekulu: 4,4–7,7 l / 100 km, CO₂: 115–179 g/km

„Muidugi peab keskkonnast hoolima, aga minu hinnangul heitme-kaubanduse süsteem tegelikult ei tööta.“

Kunda Nordic Tsemendi juht Meelis Einstein

► Keskkonnaministeeriumi asekanter Meelis Münt ja nõunik Johanna-Maria Siilak, kes tegeleb igapäevaselt heitme-kaubanduse süsteemiga.

FOTO: ANDRES HAABU

TÖÖSTUS

Saastekvoodi äri muutuste keerises

Üle Euroopa suursaastajana tuntud põlevkivitööstusega Eestil tuleb järgmised pool aastat juhtida kõnelusi Euroopa Liidu heitme-kaubanduse turu tuleviku üle ja ühise hüvangu nimel unustada enda kitsad huvid.

MÄRT BELKIN
mart.belkin@aripaev.ee

Äripäev

Kasvuhoonegaaside heitkoguste kauplemis-süsteemi lõi Euroopa Liit selleks, et võidelda kliimamuutuste vastu. Skeem hakkas toimima 12 aastat tagasi. Praegu on käimas kolmas periood ning kauplemis-süsteemi nägu on palju muutunud. Põhiline sisu on aga ikka sama: igal õhku paisatud süsi-

happegaasi tonnil on oma hind ning vastavate ühikutega saab vabal turul kaubelda.

Praegune heitmekvootide kauplemis-süsteemi periood saab läbi 2020. aastal. Mis täpselt edasi saab, pole veel selge: kõnelused alles käivad. Euroopa Komisjon, Euroopa Parlament ja liikmesriigid on kõik oma ettepanekud teinud, ent konsensust veel pole.

Nüüd on oluline roll täita Eestil, mis aasta lõpuni on kõiki liikmesriike koondava ELi nõukogu eesistujariik. Pooleks aastaks jäetakse Eesti kitsas vaade kõrvale ning seatakse kogu Euroopa eest, kinnitas keskkon-

naam tuleb teha Auverre ning sellele ei saa võrdset olema kogu maailmas.

Põhiosas sai 300 megavattise võimsusega jaam valmis juba kaks aastat tagasi ning siis hakkas see vaikselt ka elektrit tootma. Ametlikult pole Eesti Energia jaama aga seni vastu võtnud, kuna ehitaja eksimuse tõttu on tolmufiltrid valesi ehitatud. Kui jaam täisvõimsusel töötaks, ei oleks võimalik tagada, et tolmunõudeid täidetaks.

Tahe rajada uus moodsa teh-

naministeeriumi asekanter Meelis Münt. Üksmeel tuleb leida direktiivi muutmises. „Töötame selle nimel, et aasta lõpuks kokuleppele jõuda,“ ütles Münt.

Aega oodata palju pole, kuna uus periood algab juba 2021. aastal ning firmadel on vaja kindlust.

Üksmeel leida on raske ning eri meel ollakse ka selles, mis on süsteemi juures valesi – ning kas midagi üldse viltu on. Tihti tuuakse veana esile, et saastamine on ajas üha odavamaks muutunud: kui kuus-seitse aastat tagasi maksis tonn süsihappegaasi 15–20 eurot, siis viimastel aastatel on see kõikunud nelja ja seitsme euro vahel, olles praegu stabiliseerunud 5,5 euro kanti.

„Muidugi peab keskkonnast hoolima, aga minu hinnangul heitme-kaubanduse süsteem tegelikult ei tööta,“ pööras Heidelbergi kontserni kuuluva Kunda Nordic Tsemendi juht Meelis Einstein. Just sellepärast, et tulnud pole oodatud hinda 30–40 eurot tonnist, mis annaks võimaluse suuremaks heitmete vähendamiseks investeerida. Küll aga on kvoodisüsteem toonud tsemenditootja juhi sõnul endaga kaasa kolmandate riikidega võrreldes ebavõrdse olukorra turul. „Euroopa Liidu tootjad peavad kvootidega kauplema ja teistel sellega seotud kulu ega piiranguid ei ole,“ märkis Einstein.

Pihta saavad tema sõnul elkoige ELi piiri-riigid. Näiteks Kunda tehas peab tootmisel heitmetega arvestama, vajadusel kulu kandma ning samal ajal konkureerima väljastpoolt ELi tuleva tsemendiga, kus kvoodikulu pole. „See ei ole kuidagi õiglane. Keset Euroopat see ei mõju, sest sinna väljastpoolt ELi toodetud tsement ei jõua,“ tõi Einstein esile.

Tööstus saab suure osa vajaminevast kvoodist tasuta: kui sealne heitmete kogus oli aastatel 2013–2016 keskmiselt 1,5 miljonit tonni, siis tasuta ühikuid eraldati tööstusele 1,4 miljonit ehk 88% vajaminevast.

Kõik turuosad ei arva sugugi, et sü-

sihappegaasi hind peab tingimata väga kõrge olema, peaaegu on, et heide väheneb. Keskkonnaministeeriumi asekanter Münt mõõnis, et sellises vaates on omajagu tõtt – kauplemis-süsteemi edu näitabki see, et heitkogused on vähenenud.

Siht hinnatõusule

ELi heitme-kaubanduse süsteem toimib nii, et igale liikmesriigile antakse teatud hulk kvooti vastavalt sellele, kui palju varem heitmeid vähendatud on. Riigid müüvad selle automaatse süsteemiga ühiselt ja kindla graafiku alusel maha. „Kolm korda nädalas. Detsembris on ainult korras paus,“ ütles keskkonnaministeeriumi nõunik Johanna-Maria Siilak, kes igapäevaselt kauplemis-süsteemi ja uue perioodi läbirääkimistega tegeleb.

Heitkoguseid saavad osta kõik, kes vastavad tingimustele. Hind kujuneb turul ja maha äritu eest saadud raha jääb riigile. Eestis läheb pool kvoodimüügi tulust riigieelarvesse, ülejäänud kliima- ja keskkonnaprojektidesse. Näiteks on toetatud korterelamute energiasäästu, taastuvenergia kasutuselevõttu väikeelamutes ja küttesüsteemide uuendamist.

Tulu teenimise aspekt paneb riigid keerulisse seis. Isegi kui kõrvale jätta süsteemi tegelik mõte ehk kliimamuutuste mõju vähendamine, on olukord majanduslikus mõttes keeruline. Ühest küljest tähendab kvoodi kõrgem hind suuremat tulu riigikassasse. Teiselt poolt – mida kõrgem hind, seda kehvemas seisus on kohalikud ettevõtted. Eestis on dilemma eriti suur, kuna meie põlevkivitööstus on üpris tugev saastaja.

Münt tõi siiski esile, et Eesti suund on olnud toetada süsihappegaasi hinna tõusu. Ka põlevkivitööstuses on võetud siht liikuda kivi põletamiselt üle säästlikumale ja vähem saastavale põlevkiviõli tootmisele. Elektri tootmisel hakkab üha suurem roll olema taastuvenergia.

Vaba turg läks maksma 200 miljonit

Heitmekvoodi turu nõrkusi iseloomustab elavalt riigile kuuluva Eesti Energia juhtum. Tootus pidi katma väga suure tüki uue Auverre elektrijaama ehituskuludest, tegelikkus kujunes teistsuguseks.

Plaan panna Ida-Virumaal püsti hiiglaslik uus, moodne ja võimas elektrijaam on nii poliitikute kui ka Eesti Energia tähtsamate tegijate seas ringelnud juba kümneid aastaid. 2000ndate lõpuks said mõtted ja soovid selge kuju – hiigel-

noloogiaga jaam oli kümneid alguses olemas. Muret tegi hind, milleks arvati umbes 640 miljonit eurot. Nii mastaapse projekti kohta üsna üllatuslikult on ka tegelik ehitushind umbes samasse kanti jäänud. Otsuse Auverre jaam siiski püsti panna tegi palju lihtsamaks see, kui selgus, et pea 300 miljonit eurot saab võtta sõna otseses mõttes õhust.

ELi heitkoguste kauplemis-süsteem on kvoodi jaotamise suhtes päris karm. Tööstusette-

võtted saavad enamiku vaba minest kvoodist tasuta. Soojafirmaad on pidanud üha rohkem kvooti ostma, ent suur osa tuleb siiski niisama. Elektritootjatele aga järeleandmisi ei tehta ning nemad peavad kogu kvoodi ostma turult.

Mahajääjad vajavad erandit

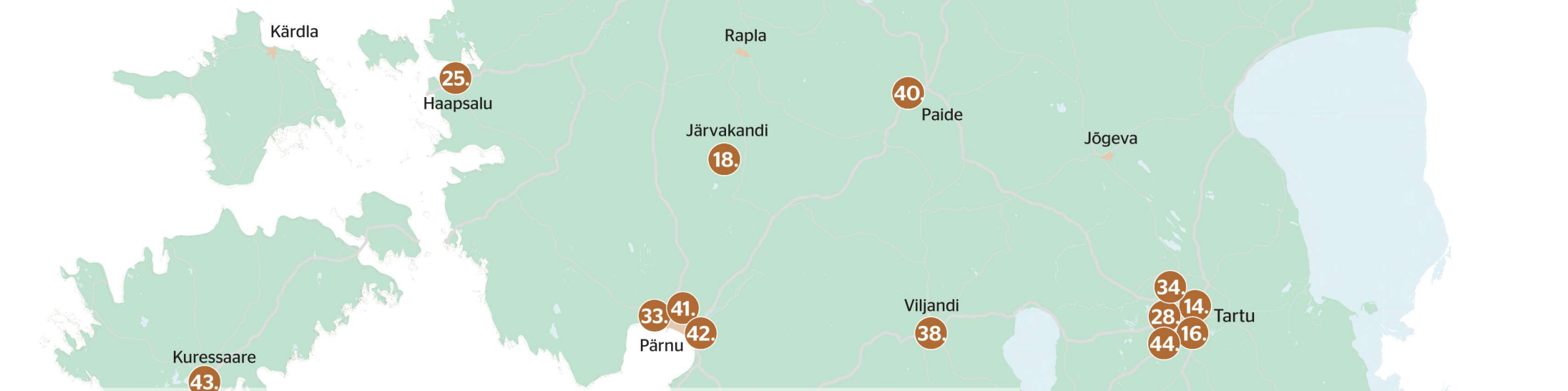
Süsteemis on aga erand, mille võitlesid endale välja vaesemad liikmesriigid, kes on Euroopa Liidu mõistes uued tulijad – nende seas ka Eesti. Ar-

gumendid olid sarnased rektorikaga, mida kasutas äsjustel kliimakõnelustel Hiina: teie, vana Euroopa, olete saanud saastada täisvõimsusel aastaid ning muuta tootmine järkjärgult moodsamaks ja säästlikuks. Meie süsteemid ei ole aga veel piisavalt kaasaegsed, ent soov on seda moderniseerida. Vaja on erandit ja abi.

Heitme-kaubanduse direktiivi muutmise läbirääkimiste üsna hilises faasis 2008. aastal tehtud nõudmise uued liikmesrii-

KESKKOND

Suurimad CO₂ õhku paiskajad

Käitis	Käitaja	CO ₂ tonnides
1. Eesti Elektri jaam	Enefit Energiatootmine AS	7 938 499
2. Balti Elektri jaam	Enefit Energiatootmine AS	1 626 481
3. Auvere Elektri jaam	Enefit Energiatootmine AS	1 046 924
4. Enefit õlitööstus	Enefit Energiatootmine AS	651 704
5. VKG Oil	VKG Oil AS	565 541
Petroter-3000 tehase		
6. OÜ VKG Energia Põhja SEJ	OÜ VKG Energia	451 341
7. AS Kunda Nordic Tsement	AS Kunda Nordic Tsement	331 299
8. Kiviõli Keemiatööstuse OÜ	Kiviõli Keemiatööstuse OÜ	147 058
9. Iru Elektri jaam	Enefit Taastuenergia Osahing	91 802
10. AS Sillamäe SEJ	AS Sillamäe SEJ	85 910
11. Mustamäe katlamaja	AS Utilitas Tallinn	74 614
12. Kadaka/Kristiine katlamaja	AS Utilitas Tallinn	57 398
13. KKT Oil OÜ	KKT Oil OÜ	48 825
14. Anne katlamaja	AS Anne Soojus	45 013
15. AS Nordkalk	AS Nordkalk	39 042
16. Anne koostootmisjaam	AS Anne Soojus	35 377
17. VKG Oil AS	VKG Oil AS	34 842
18. O-I Production Estonia AS	O-I Production Estonia AS	31 593
19. Tallinna elektri jaam	OÜ Utilitas Tallinna Elektri jaam	26 209
20. Horizon Tselluloosi ja Paberi AS	Horizon Tselluloosi ja Paberi AS	24 560
21. AS Estonian Cell	AS Estonian Cell	21 666
22. AS Alexela Sillamäe	AS Alexela Sillamäe	11 379
23. Kiisa avariireserv-elektri jaam	Elering AS	8 182

Käitis	Käitaja	CO ₂ tonnides
24. Termoil terminal	Vopak E.O.S. AS	7 937
25. Haapsalu katlamaja	AS Utilitas Eesti	6 439
26. Aseri uus tellisetehas	Wienerberger AS	5 972
27. Pakterminal	Vopak E.O.S. AS	5 844
28. Ropka katlamaja	AS Anne Soojus	3 784
29. Ülemiste katlamaja	AS Utilitas Tallinn	3 533
30. Trendgate	Vopak E.O.S. AS	3 364
31. Termaalõli katlamaja	Vesta Terminal Tallinn OÜ	3 291
32. Põlva keskkatlamaja	Põlva Soojus AS	2 254
33. Tervise katlamaja	Fortum Eesti AS	1 751
34. Tulbi katlamaja	AS Anne Soojus	1 685
35. Keila katlamaja	AS Utilitas Eesti	1 069
36. Ahtme Elektri jaam	VKG Soojus AS	966
37. Valga keskkatlamaja	AS Utilitas Eesti	950
38. AS ESRO Männimäe katlamaja	AS ESRO	843
39. Vao reservkatlamaja	OÜ Utilitas Tallinna Elektri jaam	827
40. Peetri katlamaja	Pogi OÜ	761
41. Pärnu katlamaja	Fortum Eesti AS	443
42. Pärnu Elektri jaam	Fortum Eesti AS	409
43. Kuressaare Soojus AS	Kuressaare Soojus AS	300
44. Aardla katlamaja	AS Anne Soojus	115
45. Danpower Eesti AS	Danpower Eesti AS	55

ALLIKAS: KESKKONNAMINISTEERIUM

“Lähtudes ELi kliima- ja energiapoliitika eesmärkidest langetas Eesti Energia juba mõnda aega tagasi otsuse alternatiivsetest allikatest elektri tootmist ja põlevkiviõli tootmist suurendada ning põlevkivi otsepõletamist vähendada,” ütles riigifirma regulaatorisuhete juht Andres Sutt.

Suure soojatootja ning seeläbi ka suure kvooditarbija Fortum Tartu juht Margo Külaots märkis, et süsiniku odavnemine ajas on kindlasti negatiivne – nimelt võib see suurendada saastamist, aga saastamises on väga raske midagi positiivset näha.

“Süsteemi tuleb muuta selliselt, et see reaalselt suunaks majandust dekarboniseerimisele,” ütles ta. Kui süsteem sellisena toimiks, poleks Külaotsa sõnul vaja ka muid suunavaid meetmeid ega toetusi.

Pakkumine alla

Hinda kergitab juba praegu see, et uue kvoodi turule liisandumine väheneb ajas. Aastal 2013 jaotati kõikide liikmesriikide vahel proportsionaalselt laiali 1,7 miljardi tonni jagu kvooti, sellest veidi vähem

kui pool läks tasuta ettevõtetele, ülejäänud müügis riikidele. Igal aastal väheneb kogus 1,74%. Kui praegu kõneluste käigus kokku lepitu pidama jääb, hakkab 2021. aastast kogus vähenema koguni 2,2% aastas.

Nõudlus on aga kahanenud pakkumisest märksa kiiremini – suurt rolli mängib selles majanduskriis. “Kvoodi hind sõltub laias laastus oeldes lisaks kliimapoliitikale üldisest majanduslikust aktiivsusest, innovatsioonist ja tehnoloogia arengust, taastuenergia arengust ning energiatõhususe eesmärkide saavutamisest,” märkis Eesti Energia regulaatorisuhete juht Sutt.

Osa kvooti antakse tööstusfirmadele ja soojatootjatele tasuta, elektritootjad peavad küll kogu vajamineva koguse turult ostma. Ettevõtte saab tasuta kvooti vastavuses sellega, kui efektiivne on tootmine võrreldes enda sektori kõige tublimatega.

Kuna kvoot määratakse peaaegu kümneks ette, tähendas majanduskriis ka seda, et tööstustel jäi eraldatud kvote massiliselt üle, kuna tootmist tuli vähendada. Pakutud kauba järgi oli nõudlus üliväike. Ase-

kantsler Münt tõi välja, et üle kogu Euroopa on kontodel kokku 1,7 miljardi tonni eest kasutamata kvooti – umbes sama palju, kui riigid aastas turule paiskavad.

Lühiajaliselt peaks hindu tõstma nn turu stabiliseerimise reserv. Riikidelt võetakse proportsionaalselt kvooti ära, et viia praegu pakkumise poole kaldu olev turg tagasi tasakaalu. Kvooti kõrvaldatakse turult üha enam ning lühiajaliselt võib see hindu tõsta, ent pikas vaates pole reserv lahendus.

Eelmisel nädalal vahendas Reuters aga, et analüütikud on süsiniku hinna prognoose taas langetanud, kuna kolmepoolsed kõnelused ei edene soovitud tempos. Lühiajaliselt peaks turg reageerima kerge tõusuga: järgmisel aastal oodatakse hinnaks kuus eurot, 2019. aastal veidi enam kui 8,5 eurot tonnist. Prognoos on vastavalt 3,5% ja 2,7% väiksem kui aprillikuises analüüsis oodatu.

Põlevkivifirma VKG hinnangul on kasvuhoonegaasi heitkoguste kauplemisüsteem ennast õigustanud, samas – kui ELi ettevõtte peab konkureerima väljaspool ELi, on see kindlasti konkurentsi pärssiv meede.

gid ka said. Lepiti kokku, et nad saavad loa anda kindlatel tingimustel kvooti ka elektritootjatele – aga ainult siis, kui vastu tehakse samas mahus investeeringuid elektritootmise moderniseerimiseks. Kasusaajate hulka kuulus uue ja vaese liikmesriigina ka Eesti.

Auvere jaam vastas tingimustele hästi. Eesti lükkas käima riigiabi loa taotlemise protsessi ning 2012. aasta suvel tuligi vastuseks jah. “Eesti Energiale eraldatakse aastatel 2013–

2020 kokku 18 miljonit tonni tasuta kvote kahe energiaploki ehitamiseks Euroopa Komisjoni poolse hinnangulise väärtusega ligikaudu 308 miljonit eurot,” anti avalikkusele teada.

Kvootide hind kuivas kokku

Investeeringutoetuse summa arvutati Euroopa Komisjoni 2011. aastal määratud kvoodi hinna prognooside järgi. Aastatel 2010–2013 pidi tonn atmosfääri paisatud süsihappegaasi maksma 14,5 eurot, 2015. aas-

tast 2019. aastani aga prognoositi tonni hinnaks koguni 20 eurot.

Saastekvootide tegelik turuhind on olnud kordades väiksem. Praeguseks on maksimum stabiliseerunud umbes viie euro kanti. “Tegelikult küündib saadava investeeringuabi suurus ligikaudu 100 miljoni euroni,” tõdes Eesti Energia regulaatorisuhete juht Andres Sutt. Eesti Energia saab ise vaadata, mida firma eraldatud kvoodiga peale hakkab – ette-

võte saab seda kasutada näiteks enda heitkoguse katmiseks või kogused hoopis vabal turul maha müüa.

Kvooti ei saanud Eesti Energia kätte korraga – viis miljonit tonni saadi kätte 2014. aasta aprillis, 4,3 miljonit tonni 2015. aasta aprillis ja 3,6 miljonit tonni mullu aprillis. Graafiku järgi laekuvad viimased kvoodid järgmisel aastal. Pole aga mingit põhjust arvata, et kvoodi hind vahepeal märkimisväärselt tõusule pöörab.

5,5

euro peale on stabiliseerunud tonni süsihappegaasi hind. Kuus-seitse aastat tagasi maksis tonn süsihappegaasi 15-20 eurot.

LADUKS

www.laduks.ee

TÖÖSTUSUKSED TULETÕKKEUKSED LAADIMISSEADMED

MÜÜK | PAIGALDUS | HOOLDUS

5 AASTAT EDUKAID PROJEKTE

tel 6 803 505 mob 56 505 898 info@laduks.ee

◀ "Näen liiga tihti, et küsitava väärtusega tegevustega keskkonna kaitsmisel hävitatakse majandust," ütles Kunda Nordic Tsemendi juht Meelis Einstein.

FOTO: ANDRES HAABU

TÖÖSTUS

Piiririikide tootjad tahavad võrdsust

Üle Euroopa tegutsevasse Heidelbergi suurkontserni kuuluva Kunda Nordic Tsemendi juhi sõnul ootavad Euroopa äärealadel tegutsevad tootjad võrdset kohtlemist.

MÄRT BELKIN
mart.belkin@aripaev.ee

Äripäev

331 299

tonni jagu CO₂ heitmekvooti eraldati eelmisel aastal Kunda Nordic Tsemendile.

Nagu kogu Euroopa Liidu tsemenditööstus, saab ka Kunda Nordic praegusel heitkoguste kauplemisüsteemi perioodil tasuta kvote sektori parima tehnoloogia tasemel, arvestades eelmise perioodi tootmismahtusid. Kunda tehasele jagatava kvoodi maht väheneb umbes 5% aastas.

"Me saame hakkama tänu sellele, et eelmise perioodi tootmine oli suurem, töötasime kolme ahjuga. Kuna meie tehnoloogia ei ole parim ja lisandub vähendamise faktor, siis praegu jätkub meile kvooti kahe ahju jaoks, mis on piisav, sest turgu rohkem pole," rääkis Kunda Nordic Tsemendi tegevdiirektor Meelis Einstein.

Arvuliselt on Kundale eraldatav kvoot üle 300 000 tonni aastas. Tegelikult oleks see Einsteinini sõnul aga kaks korda suurem,

sest Vene turg on kaotatud – rubla kurss on kehv, lisaks veel idanaabri vastusanktsioonid Euroopa Liidu kaupadele. Selle tõttu vähendas tehas tootmist alla 50% küsitud kvoodist. Ka kvoot väheneb kohe poole peale. See võib uuesti tõusta, kui tootmismahd jälle üle piiri tõuseb.

Suur mure Venemaaga

Piiririikide tööstustel tuleb praegu konkureerida kvoodivabade maade toodanguga, mis lisab ohtu, et tootmine kolib lähedale piiri taha. Ehkki kaupade liikumine on ELis vaba, loob kvoodisüsteem Einsteinini hinnangul ebavõrdsust, kuna liidu keskele te-

gelikult hinnamõju ei jõua. Praegu on aga olukord tema sõnul veel hullem, sest Venemaa kehtestas eelmisel aastal uue tsemendi sertifitseerimise süsteemi. Selle tulemus on, et sertifikaate antakse ainult Vene ja Valgevene tsemenditootjatele, teised seda lihtsalt ei saa. "Vene tsemendi aga saab ilma igasuguse piiranguta ELis müüa," tõi Einstein välja näite piiririikide kehvast olukorrast.

Ta rõhutas, et töötlev tööstus on Euroopa Liidu majanduse vundament. Eesmärk on, et see oleks SKPst vähemalt 20%, tegelikult annab tööstus aga 16% ja Eestis isegi vaid 13% SKPst. Tasuta kvote saadakse küll ka järgnevatel aastatel, ent siiski kaasneb heitme kaubandusega oht, et olukord läheb veel kehvemaks: ressursimahukas tootmine kolib Euroopast ära ja suur hulk töökohti kaob.

"Kõike seda muidugi poliitikud rohkem või vähem teavad, aga ma näen liiga tihti, et küsitava väärtusega tegevustega keskkonna kaitsmisel hävitatakse majandust," ütles Einstein.

Positiivne on tema sõnul ka see, et Pariisi kliimakokkuleppega on kaasatud pea kõik riigid ja see pole enam ainult sinne asi. "Enne paistis, et EL tahab nii-öelda suure maailma katla ühes servas paksemat suppi keeta," rääkis Einstein. Murenooti lisab mõistagi see, et USA üritab leppes kõrvale põigelda.

Üht-teist on ikka saavutatud ka, märkis Einstein. "Tõsi ta on, et EL on selles asjas vedur olnud ning kogu kasvuhooonegaaside

heidet on tegelikult märkimisväärselt vähendatud," ütles ta.

Muide, tsemendi saaks praegugi toota süsinikkioksiidi üldse õhku paiskamata, aga see on ülikallis ja kliendid pole valmis nii palju maksma.

Vastutuseta kaup võib turu üle ujutada

Kunda Nordic Tsement ootab, et kvote jagataks õiglaselt kõikidele tööstussektoritele ühtsetel alustel. Arvesse tuleks võtta ka sektorite lekkeohtu ehk seda, kui ühes kohas tõmmatakse tootmist kokku ja seal heide väheneb, ent mujal impordi kasvu tõttu hoopis suureneb. Tsemenditööstus peaks Einsteinini sõnul saama vajaliku kvoodi tasuta.

"Samuti ootame samme, mis tagavad tootjate võrdse kohtlemise turul," ütles ta. Näiteks võiks väljastpoolt heitme kaubanduse süsteemi tulla tsement olla ELi sisenedes kõrgemini maksustatud. "Vastasel juhul ujutab süsihappegaasi vastutuseta kaup ELi turu üle ja lisaks tuleb selle transpordist tekkiv heide," märkis Einstein.

Kunda Nordic on heitme kaubandusega tegelema süsteemi loomisest saadik 12 aastat tagasi nii Eestis kui ka üle-euroopalise tsemenditööstuse lobiorganisatsiooni Cembureau kaudu. "Praegu paistab, et saame hakkama ja ohtu äridele ei ole. Järgmise heitme kaubanduse perioodi kokkulepe ei ole kaugel ja on võimalik, et see sõlmitakse veel Eesti eesistumise ajal," ütles Einstein.

PVC HALLIDE MÜÜK, TOOTMINE JA PAIGALDUS

FINEST HALL
www.pvc-halli.fi

Jaanus Laane 50 66 284, info@finest-hall.com

VEETAIMEDE NIITMINE

Veekogude niitmine Truxoriga, kokku kogumine ja ladustamine kaldal.

Rohkem infot: VIBUR.EE
Telefon +372 52 14 592

RIIGIFIRMA

EVR Cargo Venemaa äriplaan pandi seisma

URMO ANDRESSOO
urmo.andressoo@aripaev.ee

Riigifirma EVR Cargo plaan Venemaale vaguneid rentida on külmutatud. Seda, mis saab edasi, hakkab riigifirma nõukogu esimees Neeme Jõgi sõnul arutama neljapäeval.

“Tegu on plaani ajutise ja osalise peatamisega. Selle osa, kus ettevõtte on juba võtnud juuriidilised kohustused, me loomulikult täidame,” selgitas Jõgi ja lisas, et seni, kuni nõukogu puudub äriplaanis selgus ja kindlus, uusi kohustusi riigifirma ei võta.

Riikliku raudteefirma juhatuse plaan on võtta laen ja tellida Venemaa tehastest 35 miljoni euro eest konteinerplatvorme ja poolvaguneid ning hakata sealset vagunipõuda ära kasutades neid suurfirmadele välja rentima. Plaani järgi osetaks kahelt Venemaa tehastelt 600 konteinerplatvormi ja 400 poolvagunit. Riskide maandamiseks loodaks Venemaal EVR Cargo tütarfirma, mis hakkaks vaguneid välja rentima.

Riskide hindamine ei vastanud heale äritavale

Sellesse, miks nõukogu otsustas äriplaani puhkusele saata, Jõgi detailsemalt laskuda ei soovinud. “Riskide hindamine ei vastanud heale äritavale,” selgitas ta. Nõukogul ei olnud tema sõnul täit infot äriplaani kohta tervikuna.

Riigifirma nõukogu kogu-

» Sanktsioonide eesmärk on väga selge: sõjalisi ja kahetise kasutamiseväärtusega kaupu Venemaale müüa ei tohi. Vagunid nende kaupade hulka kindlasti ei kuulu.

EVR Cargo juht Raul Toomsalu

neb neljapäeval erakorralisel koosolekul, kus ettevõtte juhatust tutvustab neile äriplaani. “Ma ei näe olukorras mingisugust traagikat,” jäi Jõgi rahulikuks.

Küsimusele, kas neljapäeval selgub, kas ja kuidas senise plaaniga edasi minnakse, vastas Jõgi, et kõik oleneb sellest, kui palju nõukogu otsuste langetamiseks infot saab.

Reformierakond tõstis kisa

EVR Cargo plaan hakata Venemaal vagunirendiäri ajama jäi esmaspäeval poliitikute kriitikalaviini alla. Reformierakonna esindajad heitsid riigifirmale ette nii Venemaale kehtestatud sanktsioonide rikkumist kui ka maksumaksja rahaga liiga suure riski võtmist.

EVR Cargo juht Raul Toomsalu pareeris süüdistusi sellega, et vaguniäri Venemaal andis heakskiidu välisministeerium. Samuti on tema sõnul äriplaani majandusriskid hajutatud ja minimeeritud.

Reformierakondlasest endine majandusminister Kris-

ten Michal ütles Postimehele, et kui keegi oleks tulnud tema käest küsima idee kohta 15 aastaks Venemaale transiidivaldkonda investeerida, oleks ta küsija tõenäoliselt uksest välja visanud. Europarlamendi saadik Urmas Paet arvas Eesti Päevalehes, et Vene ettevõtte ja pangad võiksid ise laenu võtta ja vajaminevad vagunid osta, kuid ei tee seda just seetõttu, et Lääne pangad neile sanktsioonide tõttu raha ei laena.

Toomsalu ei olnud nõus. “Sanktsioonide eesmärk on väga selge: sõjalisi ja kahetise kasutamiseväärtusega kaupu Venemaale müüa ei tohi. Vagunid nende kaupade hulka kindlasti ei kuulu. Kahju, et Eestis jälle valimised tulevad,” tõdes ta ja lisas, et ühegi seaduse või ettekirjutuse vastu riigifirma ei eksi. “Äri Venemaal pole keelatud,” nentis ta.

Teise ohukohana nägid Paet ja teised EVR Cargot kritiseerinud poliitikud Venemaa transiidiaari volatiilsust. Toomsalu tõdes, et viimastel aastatel on üksjagu kõikumisi. “Kuid oleme pool aastat analüüsinud, kas rentida Venemaale täiendavalt 500 vagunit juurde või mitte,” ohkas ta ja lisas, et Venemaal on laias laastus kaks riski: üks rubla kursi muutus ja teine vagunite defitsiidi või ülekülluse tekkimine. “Kõik meie rendilepingud on eranditult sõlmitud eurodes – Vene valuuta riski me ei võta,” kinnitas ta.

EVR Cargo eksjuht: riskantne plaan

EVR Cargo endise juhi Indrek Paali sõnul on tal keeruline öelda, kas ettevõtte äriplaan on hea mõte, kuna ta pole sellega tutvunud. “Kui aga vaadata neid summasid, siis võrreldes riigifirma käibega on need summad ikka üle mõistuse suured,” mõõnis ta.

EVR Cargo 2015. aasta käive oli näiteks 62,6 miljonit eurot. “Kõrvaltegevuse pannakse põhitegevus väga suure löögi ja riski alla,” viitas Paal EVR Car-

go peamisele ärisuunale, veo-teenuse osutamisele.

Paali sõnul jäävad Venemaal ellu kahte sorti ettevõtteid. Esimene on kaubaomanikud, kellele on vagunipargi hankimine üpris riskivaba. “Kaubaomanik on turul ikka kuninga,” mõõnis Paal. Teiseks saavad endale sama lubada kümneid tuhandeid vaguneid omavad transpordihiiud. “Nad saavad samuti riske hajutada – terve Venemaa on turuga kaetud.”

Kui turul peaks kõikumisi toimuma, jäävad Paali sõnul esimesena lageda taeva alla piskised vaguniomanikud, kelle vagunid esimese asjana tööst välja jäetakse. “Praegu on hinnad head, aga kui sellist plaani teha, siis mina vaataks viimase 10–15 aasta hinnakõikumisi,” sõnas ta, kuid lisas, et ta on alati raudteeäris rohkem seotud veopolega, mistõttu on tal vaguniäri nüansse keeruline kommenteerida.

TEHING

Ha Serv ostis firma Soomes

Puidutööstusfirma Ha Serv omandas termopuittoodete spetsialiseerunud ettevõtte Suomen Lämpöpuu Oy, teatas Ha Serv.

Ettevõtte tegevjuhi Marko Kevvai sõnul on plaan termopuittoodete turul kiiremini laieneda ning kahe ettevõtte liitmine oli selleks suurepärase võimalus. “Sedasi avardame oma geograafilist haaret, klientidibaasi ning tooteportfelli,” ütles Kevvai.

Suomen Lämpöpuu on Soomes tegutsev terrassi- ja muude termopuittoodete tootmisele ning ekspordile keskendunud ettevõtte, mis asutati 1999. aastal. Ettevõtte käive on üle 6 miljoni euro aastas, 30 töötajaga tootmisüksus asub Soomes Teuvas.

Eelmise aasta veebruarist on Ha Servi omanik erakapitalifond Livonia Partners. Ha Serv teenindab kliente üle 25 riigis ning ettevõtte müügitulu on üle 20 miljoni euro aastas.

ARIPÄEV.EE

LÜHIDALT

Autoturg pidurit ei tunnista

Juunis kasvas uute sõiduautode turg Euroopa Liidus 2,1%, aga esimesel poolaastal on müük kasvanud 4,7%, teatas Autode Müügi- ja Teenindusettevõtete Eesti Liit AMTEL. Juunis ostsid Euroopa tarbijad ligi 1,5 miljonit sõiduautot, tänava esimese kuue kuuga on müüdnud uusi sõiduautosid kokku enam kui 8,2 miljonit, mis ületab mulluse sama aja müüginumbri ligi 0,4 miljoni autoga. Baltimaadest kihutab uute sõiduautode müük ülesmäge kõige kiiremini Leedus, kus esimesel poolaastal kasvas turg 19,7%, aga ka Eesti ei jää 13,4% kasvuga kaugele maha. Samas on arvuliselt uusi sõiduautosid müüdnud meil veidi rohkem. Läti autoturgu tabas juunis suur (17,8%) langus, mis vedas miinuspoolele ka kogu esimese poolaasta. Soomes püsivad müüginumbrid stabiilsed – juunis kasvas turg 1% ja kuue kuu kokkuvõtte näitab 1,6% langust.

Taavi Aas: Reidi tee tuleb

Tallinna linnavalitsus uuris, kas rahva meelest on Reidi tee ehitamine plaanitud kohta ja plaanitud mahus hea ja põhjendatud. Küsitlusele vastas 800 üle 15 aasta vanust tallinlast, 54% vastanust ütles, et toetab Reidi tee ehitamist linnavalitsuse pakutud viisil. 29% oli neid, kes pigem ei toeta või on vastu, kommenteeris Tallinna tegevlinnapea Taavi Aas. Kõige suurem toetus linnavalitsuse plaanile mõõda rannaäärt lai liiklusalagistral vedada on üle 75-aastaste inimeste ja meeste seas. Inimestelt uuriti küsitluse käigus ka, kas nad on projektiga kursis. Selgus, et see, kes on projektiga kursis, oli selle suhtes ka toetavam.

Wiru Uks Tallinn OÜ

PROFESSIONAALSE KVALITEEDIGA:

- Ryterna garaažiuksed
- Findoor voldikuksed
- PVC-rulluksed ja kiirruulluksed
- BFT, Somfy ja GFA-Elektromaten automaatika

Müük, paigaldus, remont ja varuosad

Tel 5044 798, 5698 0540
www.wu.ee

HEINZBAU

Põllumajandushoonete projekteerimine ja ehitus

- Laudad
- Hoidlad
- Kuivatid
- Laohooned

ÕÜ Heinzbau, Õpetaja 9a, Tartu 51003, www.heinzbau.ee

PARIM VÄIKELAADUR KÕIKIDEKS SUVETÖÖDEKS!

AVANT 220

- Kaal 700 kg
- Tõstejõud 350 kg
- Tõstekõrgus 1,4 m
- Hüdrauliline nelikvedu
- 20 hj bensiinimootor

*masinaid on piiratud koguses. Kampaania kestvus 03.07.17 – 31.08.17.

AVANT – enim müüdud väikelaadur Eestis!

Koostöös **Swedbank**

Maaletooja ja müüja: **SAMI MASINAKESKUS OÜ**
SAUE 76505, Tule 20
Tel 528 2732, 521 8462
VALGA 68204, Petseri 40
Tel 524 1759

SAMI MASINAKESKUS
www.sami.ee

Finantsteenuseid pakub Swedbank AS. Tutvuge tingimustega www.swedbank.ee/business ja vajadusel konsulteerige pangatöötajaga.

VÕLG

Riigil on sisse nõuda üle 200 miljoni euro

Ettevõtted ja eraisikud on riigile võlgu üle 200 miljoni euro, mida peab sisse nõudma kohtutäiturite ja maksuhaldurite abiga. Pea poolt sellest summast ei näe aga riik kunagi, kirjutas ERRi uudisteportaal.

Rahandusministeriumi halduspoliitika asekancleri Raigo Uukkivi sõnul püsib nõuete maht aasta-aastalt samal tasemel. Täitemenetluses riiginõuetest ei saadagi kätte 40–50 protsenti, ütles ta. See tähendab, et kui üleval on 250 miljoni euro eest riiginõudeid, siis sellest kuni 125 miljonit eurot jääb riigil nägemata. "Võib öelda, et selle raha eest saaks ehitada veel kaks Eesti Rahva Muuseumi," rääkis Uukkivi.

ERR tõi näite kiiruseületajast, kes jätab tähtajaks trahvi maksmata. Kui tähtaeg möödub, muutub maksmata trahvisumma riiginõudeks. Samuti jõua-

TASUB TEADA
Mullused võlanõuded

Maksuhaldurid ootasid vastust enam kui 14 000 ettevõtjusele kokku 57 miljoni euro ulatuses.

Politseile õigeaks ajaks tasumata trahve oli üle 100 000, ligi 70 miljoni euro jagu.

Kriminaalasjas välja mõistetud karistusnõudeid oli üleval pea 90 miljoni euro eest.

vad riiginõuete nimekirja tasumata maksud.

Et olukorda muuta, kavatses rahandusministeriüm lülitada riiginõuded riigi tugiteenuste keskuse haldusalasse, mis vabastaks iga riigiasutuse eraldi suhtlemise kohtutäituritega ning tagaks kõigi nõuete kohta ülevaate ühtsel IT-platvormil.

ÄRIPÄEV.EE

KAUBANDUS

Vene turistid tegid Narvast tax-free-tehingute liidri

Kodumaale toiduaineid kaasa ostvad Vene turistid kergitavad Narva kaubanduskeskuste käivet. Seda kinnitab viimase poole aasta tax-free-tehingute hulk, vahendasid ERRi raadiouudised.

Narva Astri ja Fama kaubanduskeskuste müügi juhi Nadežda Šaševa sõnul näitab esimese kuue kuu tulemus, et Narvast on saanud tax-free-tehingute liidri.

"Nüüd oleme käibelt isegi Tallinnast ees. Tallinnas oli enam kui 25 000 tehingu käibeks umbes 4 miljonit ja Narvas 56 000 tehingu käibeks 5 miljonit. Enim vormistatakse tax-free-tehinguid meie keskus-

te toidupoodides, toidukaup on esikohal," rääkis Šaševa.

Toiduaineid ostab kaasa iga Eestit külastanud vene turist. Tavaliselt tehakse seda koduteel, Eestist lahkudes. Kaasa võetakse juustu, kala- ja lihatooteid, oliiviõli ja alkoholi. Omaette teemaks on organiseeritud toidureisid Peterburist Narva, mida Venemaal nimetatakse õgimistuurideks. Kes Eestisse juustu järele tulla ei viitsi, võib tellida kauba koju.

Lääneriikides toodetud toiduainete sissevedu ja müük on Venemaal keelatud, kuid oma tarbeks võib natuke kaasa võtta.

ÄRIPÄEV.EE

DIGIMAJANDUS

Andmed on uus nafta - Eesti võimalus

Kui Eesti suudab ELi eesistumise ajal andmete vaba liikumise vajalikkusest käima lükata informeeritud debati, on palju ära tehtud, leiab Lissaboni Nõukogu president Paul Hofheinz.

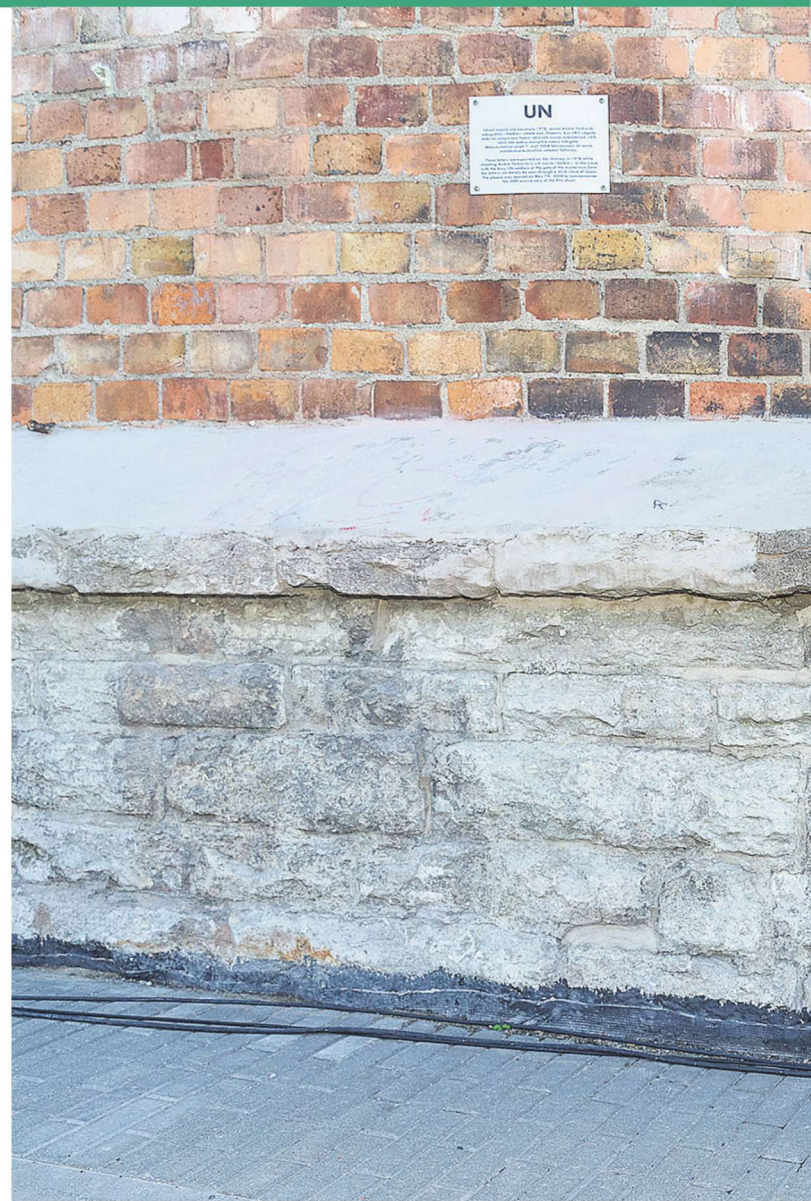
SIRJE RANK
sirje.rank@aripaev.ee

Äripäev

"Edukad eesistumised saavad jätta oma jälje pikaks ajaks," ütles Hofheinz Tallinnas Äripäevale intervjuud andes. Rootsi tõi oma eesistumisega Euroopa Liidu päevakorda jätkusuutliku arengu. Eesti võimalused ja võimekused on e-valitsemises ja digimajanduses.

"Teemad on ehk liiga keerulised, et neid kuue kuuga lahendada. Kuid mõistliku debati käivitamine oleks juba suur panus. Nagu see konverents siin," rääkis Hofheinz, kes osales Tallinnas digitaalse ühtse turu konverentsil. Ühtlasi esitles ta siin Euroopa Liidu ministritele oma mõttekoja ettepanekuid, kuidas suurte andmete analüüsile ja

sellest vallanduvatele võimalustele Euroopas hea keskkond luua. Just andmetöötlusest on sündimas järgmine suur arenguhüpe – uued tooted ja teenused. Andmed on uus nafta, ehk uus ressurss täiesti uute võimalustega.

"Me kõik tekitame tohutult hulgal andmeid ja see kõik talletub kuhugi. On mõistetud, et see võib olla väärtuslik ressurss. Mitte ainult, et konkreetse inimese kohta teavet saada, vaid kui me selle kokku paneme, saame palju uusi teadmisi inimeste käitumise kohta," rääkis Hofheinz.

Hofheinz mõttekoda soovib Euroopale kolmepunktilist plaani, kuidas edasi liikuda. Selle osadeks on Eestis juba kasutusse võetud andmete ühekordse küsimise põhimõtte juurutamine kogu Euroopa Liidus ja nõudmistest loobumine, et andmeid talletataks kindlasti konkreetse riigi piires. Vähemalt 14 Euroopa Liidu riiki on taoli-

▲ Lissaboni Nõukogu president Paul Hofheinz Tallinnas.
FOTO: ANDRES HAABU

VÄLISPOLIITIKA

Putin: kriis kestab, kuni katkeb ukrainlaste kannatus

Venemaa president Vladimir Putin ütles, et soovib taastada koostöö Ukrainaga ja lisa, et veel pole kõik kadunud, vahendas uudisteagentuur TASS.

Ukraina kriis kestab, kuni katkeb ukrainlaste kannatus, rääkis Putin eelmisel nädalal, kohtudes Ukraina piiri ääres Venemaa ühe suurema rauamaagitootja Lebedinski kaevandus- ja töötlemistehase töölisketega.

Putin nimetas retooriliseks ühe metallurgi küsimust, kui kaua veel kestab Ukraina kriis. "Meie oleme kannatlik rahvas," ütles Putin ja lisa, et see käib nii venelaste kui ka ukrainlaste kohta, kes on mitmes mõttes sarnased. "Kaua see veel kestab? Ei tea. See sõltub inimestest, kes seal elavad, kui kaua nad seda veel kannatavad," vahendas TASS. "Ma väga loodan, et see kunagi lõpeb, kusjuures, and-

◀ Venemaa president Vladimir Putin ütles, et loodab Moskva ja Kiievi vahel majandussuhete taastamist.
FOTO: EPA

ku Jumal, veretult, demokraatlike protsesside käigus," lisa ta. Putini sõnul on just Ukraina pool konfliktist rohkem kannatanud. Ta tõi näiteks, et Ukraina tööstusel pole kuskile müüa kopterite Mi mootoreid ning et Venemaa hakkas ukrainlaste asemel ise oma sõjalaevade mootoreid valmistama. "Me tahaksime taastada täieliku koos-

töö, seal pole veel kõik kadunud," vahendas TASS. Putin rääkis tehasetöölisketega, et Ukraina kaubavahetuse maht on pärast kokkuleppeid Euroopa Liiduga langenud – nii Venemaa kui ELi suunal. "Pole enam efektiivselt töötavaid sektoreid, välja arvatud põllumajandus," maalis Putin tumeda pildi.

ÄRIPÄEV.EE

VÕLAKIRJAD

Ida-Euroopa ralli jätkub

Poola ja Ungari võlakirjade aastane tootlus on jõudnud 6,7 protsendi juurde, keskmiselt on nende riikide võlakirjade tootlus neli korda kõrgem kui näiteks Saksamaal.

See on pannud investoreid Ida-Euroopa poole vaatama, kirjutas Bloomberg. Nii BlackRock kui ka Allianz Global Investors teatasid, et näevad võlakirjades väärtust. Morgan Stanley ja Credit Agricole'i analüütikud nimetasid Ida-Euroopat suisa oma investeringute lemmiksihtkohana. Ida-Euroopa muudab atraktiivseks kosuv majandus – keskmiselt 2,85 protsenti. Lisaks aitab tugevnev euro kohalikel valuutadel ka USA dollari vastu tugevneda: nii Poola zlott kui ka Tšehhi kroon on aastaga kallinenud dollari suhtes 10 protsenti.

ÄRIPÄEV.EE

peikko group
Deltabeam
Composite Beam

- Rohkem kui 10 000 ehitist üle maailma on ehitatud taladega Deltabeam, sealhulgas ka Eestis.
- Lihtne ja kiire karkassi ehitus
- Pikk sille - rohkem avatud ruumi
- Paindlik hoone põhiplaan kogu elutsükli vältel
- Säätstab ehitise kõrgust – 10 korrust 9 asemel
- Lihtne paigaldada külte-, ventilatsioon- ja konditsioneerisüsteeme
- Kõrge tulepüsivus ilma lisakaitseta

PEIKKO EESTI OÜ
Kriidi 12
Tallinn, 11415, Harjumaa
Telefon: +372 60 742 86

www.peikko.ee
www.peikko.com

Peikko Group - Concrete Connections since 1965

Andmed pole eesmärk, vaid vahend teiste eesmärkide saavutamiseks.

Paul Hofheinz

sinad ja inimesed töötavad koos ja inime-
ne on tänu masinale targem ja võimekam.
Masin diagnoosib, inimene otsustab ravi.

Andmete analüütilisest töötlemisest alanud muutused on juba muutmas firmade ärimudeleid. Hofheinz toob näiteks lennukimootorite tootja Rolls Royce'i, mis enam ei müü mootoreid, vaid garanteerib kliendile lennukilomeetrid. Ja otsustab andmete põhjal, millal on õige aeg ennetavaks hoolduks. Ka pankades on andmeanalüüs loonud uued ja juba arvestavaks kujunenud sissetuleku allikad uutest teenustest.

Väga palju on aga alles avastamata. Selle illustreerimiseks räägib Hofheinz loo, kuidas firma DeepMindi arvuti võitis populaarses mängus Go valitsevat maailma-meistrit, tehes kogu enesesse söödetud info põhjal käigu, mille peale varem polnud tulnud. Avanes täiesti uus võimaluste rada.

Alahinnatud risk

Suurimaid ohte näeb Hofheinz mitte niivõrd andmekaitserieglite vastu eksimises, kui küberjulgeolekus. "Minu isiklik tunnetus on, et oleme küberkuritegevuse riski alahinnanud," ütles ta. Hiljutised küberrünnakud nagu WannaCry ja Petya on väga tõsised asjad. Ja Euroopa ei peaks mitte USA-ga vägikaigast vedama, vaid tegelik vägikakavedu on riikidega nagu Venemaa ja Hiina.

Palve peale kõrvutada Euroopa Liidu ja USA edenemist ütles Hofheinz, et president Donald Trumpi USA on väga erinev Barack Obama juhitud USAst. "Eelmise valitsuse andmekaitsepoliitika oli palju ettevaatlikum," ütles ta. Kuid koostööd on vaja, sest Euroopa ettevõtteid tahavad seal tegutseda.

Mis puudutab Google'it ja Facebooki, siis konkurentsi teemad Hofheinz mõttekoja esindajana kommenteerida ei soovinud. Selle asemel osutas ta, et need on ettevõtteid, kes oskavad väga hästi mõista andmete vaba liikumise tähtsust. Ka Euroopas on vaja paremat arusaamist, miks see hea on.

"Praegu on meie andmed eraldi silotornides. Võib ette kujutada, mis see võiks tähendada, kui hakkaksime ühendama ja looma väga suuri andmebaase. Need toovad inimeste kohta avalikuks olulisi asju. Tahame teha selle lihtsamaks," ütles Hofheinz.

Suur mastaap annaks Euroopa valikutele kaalu ka globaalses plaanis. Ja on suur vahe, kas Eesti on digiala liider Euroopas või liider digitaalses Euroopas.

sed piirangud kehtestanud. Suurte andmete analüüsimiseks ja tehisintellekti arendamiseks on aga vaja väga suuri andmekoguseid. Nii pakub mõttekoda kolmanda punktina välja uue kontseptsiooni sellest, kelle omad on andmed ja kellel on õigus neid kasutada ja käsutada.

Peremudel mõistmiseks

"Teeme ettepaneku grupeeruda ümber kaasomandi kontseptsiooni järgi. Andmed, mis sa lood oma telefonis, kuuluvad korraga nii sulle kui ka telefonifirmale," rääkis Hofheinz. Mõttekoda näitlikustab selle peremudeliga – andmed on nagu laps, kelle käekäigu üle otsustavad ühiselt nii ema kui ka isa ning kellel on lisaks veel omad õigused. Andmed on omamoodi avalik hüve. Ei ole hea, kui liiga kergekäeliselt või andmete väärtust mõistmata nende kasutust kitsendatakse.

Mõttekoda pakub välja oluliselt lihtsustatud kontseptsiooni ka andmete korduskasutusest. Praegu on pigem nii, et ühel otstarbel kogutud andmeid ei või kasutada muul otstarbel, samas võivad just sellisel moel ilmsiks tulla seni avastamata seosed. "Leiame, et andmeid peaks saama rohkem korduskasutada ja et see peaks olema lihtne," ütles Hofheinz. Vastukaaluks peab inimestel olema rohkem õigusi, kui nad peaksid mingil põhjusel tahtma oma andmed sellisest kasutusest välja võtta. "Kõik nihutavad end pisut ja me saame süsteemi, mis toimib kõigi jaoks paremini," ärgitas ta.

Andmeanalüüsi pluss on, et see võimaldab pakkuda paremat teenust – meditsiinis näiteks, kus masin on osutunud röntgenpildi põhjal vähi avastamisel efektiivsemaks. Hofheinz ei jaga hirme, et masinad tõrjuvad inimesed kõrvale. "Ühiskonnana me ei lase sellel sündida." Pigem näeb ta, et ma-

JÄRELEVALVE

Forum Cinemas: uurimise alla sattunud ostutehing on lõplik

URMO ANDRESSOO
urmo.andressoo@aripaev.ee

**Jaauanuaris Forum Cinemas OÜ omandanud hiinlaste Nordic Cinema Group sat-
tus Hiina pangandusjärelevalve uurimise alla. Eesti kinoelu sealne uurimine ei mõjuta, rahustas Forum Cinemas tegevjuht Kristjan Kongo.**

Aasta algul ostis Nordic Cinema Groupi ära Hiina rikkaimale mehele Wang Jianlinile kuuluv Dalian Wanda Group. Tehingu suurus ulatus 865 miljoni euroni.

Nii selle kui ka viie teise tehingu puhul kahtlustab Hiina pangandusjärelevalve, et rikutud on riiklikke välisinvesteeringute piiranguid, vahendas uudisteagentuur Bloomberg.

865

miljonit eurot väärt tehing on Hiinas uurimise all. Selle tehinguga ostis hiinlaste Nordic Cinema Group ära siinse Forum Cinemas OÜ.

Kuna tegu on väga värske uudisega, ei osanud ka Baltikumis tegutseva Forum Cinemas tegevjuht Kristjan Kongo olukorda lähemalt kommenteerida. Kinofirma igapäevatööd ja omandisuhteid kaugel idas lahvatanud skandaal tema kinnitusele siiski ei mõjuta.

Peale eelnimetatud tehingu võeti uurimise alla veel ostutehinguid, mis on seotud firmadega AMC Entertainment Holdings Inc, Carmike Cinemas, Sunseeker International, Legendary Entertainment ja Euroopas tegutseva kinooperaatoriga Odeon & UCI Cinemas Group.

Dalian Wanda Groupi rajas Hiina rikkaim inimene Wang Jianlin ja ettevõtte oli 2014. aasta seisuga vara 86,15 miljardit dollarit.

Balti kasvav kinoturg

Kinokülastajate arv on Kongo sõnutsi kasvanud võrreldes eelmise aasta esimese poolega kõigis Balti riikides – Eestis 7 protsenti, Lätis 5 protsenti ja Leedus

lausa 12 protsenti. Tulemusest on tema sõnul panustanud tugev filmivalik, kinode arvu kasv ja rahva parem majanduslik käekäik.

Lähikuudel prognoosib Kongo aga filmivaliku lahjenemise tõttu mõningast langust. "Kui suudame pisut eelmist aastat edastada, on see väga hea tulemus," sõnas ta. "Kõik algab filmivalikust. Meil võivad olla super-hüper kinod, aga kui filmi pole, siis pole kinoga midagi peale hakata." Aasta lõpus peaks olukord taas paranema, sest siis tulevad "Tähesõjad" ja muu, ütles Kongo. "Kujutan ette, et detsember tuleb tugev," spekulatsioon ta. Kokku prognoosib Kongo aasta lõpuks kinoturule 7-10protsendist kasvu.

ÄRA KULUTA RAHA EDEVUSELE, VAID OMA TEGEVUSELE

Kasutatud büroo- ja muu mööbel

Hinnad alates **35 €**

Hinnad alates **35 €**

Hinnad alates **35 €**

E-N 10-17 R 10-18
Tähetorni 21j, Tallinn,
Tel 552 6608

www.Apuneks.ee

E-POOD AVATUD

24h

OSTA AKNAD JA UKSED KODUST LAHKUMATA

seicomaknad.ee

- Plastikaknad
- Puitaknad
- Puitalumiiniumaknad
- Alumiiniumaknad

SeiCom
aknad ja ukсед

Asfalteerimistööd

+372 5566 2613
www.asfalt.ee

Teeme tööd üle Eesti!

- asfalteerime
- remondime asfaldiaugud

KIIRELT JA SOODSALT!

ergoron

INTERVJU

Moppel: näitame konkurentidele tag

Mullu Eesti suurimaks jaekütusemüüjaks tõusnud Olerexi tee tippu pole ettevõtte kaasomaniku Antti Moppeli kinnitusel olnud meelakkumine.

URMO ANDRESSOO
urmo.andressoo@aripaev.ee

Äripäev

Viimase kahe aasta jooksul on kõva konkurentsi kiuste kokku ostetud ja Olerexi võrku liidetud 44 tanklat üle Eesti. Kodumaine kütusefirma pole aga õide puhkenud ilma paari öökülma üle elamata.

Talvel kutsusid Moppel ja Olerexi teine omanik Andres Linnas tagasi kogu ettevõtte juhatuse. Mõni nädal hiljem lekkis tüli Eesti Ekspressi veergudele, nagu ka Olerexi endiste töötajate meelepaha ja kriitika ettevõtte tegevjuhi Piret Milleri aadressil.

Kütuseäri raputanud pettuseskandade, näiteks kolme aasta taguse Oleg Belokrölovi juhtumini tõttu, on kogu sektor, sealhulgas Olerex, sattunud maksuameti terava luubi alla.

Nende teemade kõrval lahkab Antti Moppel Äripäevale antud intervjuus bensiinijaamade kokkuosturallit, Olerexi edu võtit ja ka seda, mis piiride taha võivad tanklaketi mustkollased lülid tulevikus kerkida.

Kuidas Olerexil läinud on? Millised on poolaasta suurimad õnnestumised, millised on mured? Ootuspäraselt, püsime eelarves. Suurim tulemus on Favoraga ostu-müügi lepinguni jõudmine, suurim tegematajäämine mõne olulise arenduse takerdumine ametkondadevahelisse pingpongi.

Lisaks Favorale otsite viimase aasta jooksul ka Mahta Kütus ASI ja Raktroom ASI. Tunnamullu omandasite Lukoili. Kuivõrd tihedimine käib väiksemate kettide ja tanklate ostmiseks nelja suure - Circle K, Neste, Olerexi, Alexela - vahel? Lukoili Eestit ostes teadsime, et konkurendid sellele reageerivad, kuid seda, et vallandub väiksemate tanklakettide kokkuosturallit, ei osanud ette näha. Eriti pärast seda, kui mõni konkurent oli Lukoili ostu kommenteerinud laadis, et jaamade arv ei ole kõige tähtsam. Elu näitas, et jaamade arvu pidasid kõik väga oluliseks ja vastavalt võimalustele ostis igaüks suurest nelikust jaamasid juurde. Mõnel juhul enda kontseptsiooniga sobimatuid, mõnel juhul selliseid, mis tekitasid tanklavõrkudes ülekatvust. Mõnel juhul oldi ka sunnitud tunnistama, et ei suudetud tegutseda piisavalt kiiresti.

Käibe poolt on Olerex tõusnud konkurentide ees turuliidriks. Kui palju on teil Eestis turul ruumi laiendada? Kas lisaks väikeket-

► **Antti Moppeli sõnul oleks erakordne, kui maksuamet neile pidevalt tähelepanu ei pööraks, sest ametiga suheldakse praegu mitte kui karistajaid vaid kui konsultantidega.** FOTO: FOTO LIIS TREIMANN/POSTIMEES/SCANPIX

PANE TÄHELE
Äriplaan 2018

Antti Moppel, Ahti Heinla, Armin Koomägi, Paul Oberschneider, Ain Hanschmidt, Rain Lõhmus jt esinevad suurimal majanduskonverentsil Äriplaan 2018 toimub 28. septembril ning sellel esinevad mõjukad ettevõtete omanikud, kes räägivad oma ootustest ja hirmudest ning äriplaanist aastaks 2018.

VÕRDLOS
Enim tanklaid ja suurim käive

	Käive 2016, mln eurodes	Tanklate arv
Olerex	283	88
Neste	232	58
Circle-K	215	75
Alexela	196	75

Olerex on suutnud konkurentidega selge vahe sisse teha. Veel 2015. aastal mahtusid nelja suure käibeerinevused 37 miljoni euro vahemikku.

ALLIKAS: MAJANDUSAASTA ARUANDED JA ETTEVÕTETE KODULEHED.

tide ja -tanklate ostmisele on selleks kuid võimalusi? Oleme meid huvitavad tanklad suures osas üles ostnud, see arenguetapp läheneb lõpule. Võib-olla ostame veel mõne tankla siin-seal, aga nüüdsest pöörame enam tähelepanu meie oma uusarendustele.

Circle K juhi Kai Realo sõnul on Eestis elanike arvu kohta selgelt liiga palju tanklaid, mistõttu hakatakse neid lähiaastatel sulgema. Mida väitest arvate? Need, kes alles nüüd sulgemisele mõtlema hakkavad, on hiljaks jäänud. Lukoili ostuga sulgesime nii

mõnegi jaama. Avalikkuse tähelepanu pälvis see Lihulas, kus alguses ehitasime põhjalikult ümber Lukoili endise Lihula jaama ja seejärel sulgesime Olerexi oma sellest mõne kilomeetri kaugusel. Sarnaselt olemas toimunud mitmel pool mujal, aga avalikkusele ei ole see suuremat huvi pakkunud. Sellest järeldame, et sulgemisotsused on olnud õiged.

Eestis on rohkem jaamasid elaniku kohta kui Euroopa Liidus tervikuna. See tähendab, et igale jaamale jagub vähem kliente ja toime peab tulema väiksema käibe ja äri kasumiga, millest omakorda tuleneb see, et turuolukorra pingestudes vaatavad oma jaevõrgud üle ka teised kütusefirmad.

Üle 95% teie käibest tuleb Eestist. Kas suunate lähiajal pilku ka piiri taha? Kuivõrd on Läti ja Leedu kütuseturul potentsiaali laiendada? Läti ja Leedu turud on Eestiga võrreldes rohkem fragmenteerunud - seal leiab rohkem väiksemaid ettevõtteid. Tugev kodumaine kapital Läti ja Leedu turgudel alles kujuneb välja ja võitleb endale turuosa. Viimastel aastatel on ärikeskkonnad Balti riikides muutunud ühtlasemaks, seda suure osas tänu eurole üleminekule, aga ka sealsete ettevõtjate mentaliteet on muutunud. Ei saa välistada, et võtame neil turgudel sis-

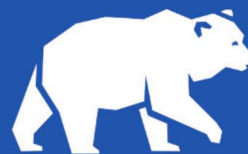
se tugevama positsiooni. Küsimus oleks selles, kuidas tähendada sealsetele inimestele emotsionaalselt enam, kui praegused turuosaliselised.

Kai Realo sõnul on aktsiisidõusud ajanud suure osa nende transpordiettevõtetest klientidest Läti ja Leetu. Kuivõrd tõsiselt te seda muret peate? Eestist on toimunud massiivne diislikütuse tankimise väljavool Läti, Leetu ja Poola. Eesti jaoks see probleem süveneb. Samas Olerexi jaoks on see lahenenud - oleme laiendanud oma kaardilahendust välisriikidesse, et klientidega kaasa liikuda.

Maksuamet on viimasel ajal kütuseärile teravat tähelepanu pööranud. Ameti kontrolliosakonna juhataja asetäitja Kaido Lemendiku sõnul kaotab riik aastas ligi 30 miljonit eurot tasumata aktsiisilt ja 20 miljonit eurot tasumata käibemaksult. Mida peaks tegema, et kohalikku kütuseäri puhtaks peata? Kas maksuameti ettepanek avalikustada tarneahead on õige idee? Maksuamet töötab uue kütuse liikumise jälgimise süsteemi kallal ja on kaasanud selle arendusse ka kütusefirmad. Selle rakendamine tõmbab halli tsooni veelgi koomale. Omaaegsed üleskutsed tarnijate avaldamiseks olid

Mugavad, funktsionaalsed ja kvaliteetsed tööriided

GROLLS®
THE PRO SHOP

Björnkläder
TÖÖRIIDED

atulesid

tehtud paremate ideede puudumisel ja ei saa välistada, et teenisid mõne turuosalise ärihuve.

Räägitakse, et maksuamet kontrollis juuni-kuus ka Olerexi. Kas neil juttudel on alust või mitte? Maksuamet kontrollib meid ja ilmselt ka teisi kütuseettevõtteid tihti ja rutiinselt. Selles ei ole midagi erilist. Eriline oleks see, kui maksuamet meile aasta jooksul korragi tähelepanu ei pööraks. Tänu Marek Helmi algatatud muutustele maksuameti töös oleme nendega viimasel ajal suhelnud rohkem kui regulaatori ja nõustajaga, mitte kui sanktsioneerijaga. Juunikuus oli muu hulgas jutuks võimalus kütusefirmade tööd senisest enam avalikustada, mis aitaks avalikkusel meie tegevust paremini mõista.

Talve lõpul sattus Olerex meedia keskpunkti juhtkonna väljavahetamise skandaaliga ning juhatuse liikme Alan Vahi ja endiste töötajate kriitikaga ettevõtte tegevjuhi Piret Milleri aadressil. Kuidas te ettevõtte skandaalidest välja vedasite ning mida sellest õppisite? Olerexil on seljataga kaks keerulist aastat, mille sisse mahub kolmelt firmalt kokku 44 jaama ostmise, ülevõtmine ja ühtsesse tanklavõrku integreerimine. See on olnud pingeline töö, aga pinge all on mõnikord raske pead külmana hoida ja võivad tekkida tarbetud sõnavahetused.

Oma löögi andis juhtunu ka ettevõtte mainele. Kantar Emori tööandjate maine uuringus kukkus Olerex aastaga 19 koha võrra. Me ei lase probleemidel raisku minna ja kasutame neid järelduste tegemiseks. Kui teeme õigeid järeldusi, siis pöörame langete uueks tõusuks.

» Me ei lase probleemidel raisku minna ja kasutame neid järelduste tegemiseks.

Antti Moppel tööandjate maine uuringus 19 koha võrra kukkumise kohta

Mullu kasvas ettevõtte käive pea 27% ja kasum pea 700 000 eurot. Mis on see X-faktor, mille abil olete suutnud pisut lahti rebida teisest kahest suurest ehk Circle-Kst ja Nestest? Meie suuremad konkurendid on olnud sunnitud tegelema eksistentsiaalseste küsimustega, nagu totaalne rebranding või kontseptsiooni nihutamine kiirjaamadelt täisteenindusjaamade suunas. Meie oleme saanud arendada oma protsesse siluliselt: omandada ja ehitada jaamasid, töötada kaupluse kontseptsiooni ja kaubavaliiku kallal, arendada välja nutitankur, laiendada tankimisvõimalusi välismaal, käivitada viipemaksed ja teha palju muud. Mis kõige tähtsam, kliendid on meie arengut tähele pannud ja eelistavad meid just sellel põhjusel, et suudame kiiresti areneda ja lasta konkurentidel otsuseid teha meie tagatulede järgi.

Mis on teie fookus lähitulevikus? Meie mõtetes on 2017. aasta läbi ja töötame 2018. aasta plaanide kallal. Portfellis on suuri ja olulisi investeeringuid, kuna Eestis leidub veel selliseid kohti, kuhu soovime uusi jaamu ehitada. Meie kasumlikkus on selleks piisav ja ka pankurid soovivad meie tegemistesse laenuhaha paigutada. Loomulikult jätkame ka olemasolevate jaamade ümberehitamist, mis meid tehniliselt enam ei rahulda.

KORRUPTSIOON

VKG töötajaid tabas karm kahtlustus

Keskriminaalpolitsei pidas juuni alguses kinni Viru Keemia Grupi tütarettevõtte VKG Energia elektriijaamade remondiosakonna juhataja ja VKG Soojuse käiduosakonna juhataja.

Kahtlustuse järgi võtsid 52aastane Sergei ja 48aastane Vjatšeslav korduvalt altkäemaksu selle eest, et hanked võidak- sid neile meelepärased ettevõt- jad. Altkäemaksu võeti nii sularahas kui ka teenustena.

Altkäemaksu andmises on esitatud kahtlustus ühele äriühingu juhatuse liikmele, teisele äriühingu juhatuse liikmele on esitatud kahtlustus dokumendi võltsimises.

VKG ja äriühingute ruumid otsiti läbi ja kahtlustatavana peeti kinni mõlemad VKG töötajad, samuti üks äriühingu juhatuse liige. Pärast esmaseid uurimistoiminguid mehed vabastati ning VKG lõpetas kuriteokahtluse saanud töötajatega töösuhte.

VKG juhatuse esimehe Ah- ti Asmanni sõnul määrab kaht-

lustuse saanud isikute süü ast- me küll kohus, kuid ettevõtte jaoks oli see piisav alus usalduse kaotamiseks ning töölepingu lõpetamiseks. "Suhtume sellis- tesse õigusvastastes tegevus- tesse nulltolerantsusega."

Sisekontrollist oli kasu

Keskriminaalpolitsei korruptsioonikuritegude büroo juht Mati Ombler tunnustas VKG si- sekontrolli tööd ja juhtkonna abi. "Sisekontrollil on oluline roll ettevõttes peetuse ja kor- ruptsiooni avastamisel ja kah- jude ärahoidmisel ning soovita- me ettevõtetel olla aktiivsed en- netavate meetmete kasutamise- ga," lisas Ombler.

Viru ringkonnaprokuratuuri eriasjade prokurör Kalmer Kase sõnul on oluline, et inimes- tel ei läheks segamini oma ja et- tevõtte rahakott.

Kohtueelset menetlust kor- raldab keskriminaalpolitsei korruptsioonikuritegude bü- roo ja juhib Viru ringkonna- prokuratuur.

ÄRIPÄEV.EE

LIISING

Autosid liisitakse järjest julgemalt

Eesti liisinguturu uutmüügi maht oli 628 miljonit eurot, mis on 10,8% rohkem kui aasta va- rem samal ajal, teatas Eesti Liis- ingühingute Liit.

Kõige rohkem ehk 19% kas- vas sõidukite finantseerimine, veokite ja busside finantseeri- mine kasvas 11%. Masinate ja seadmete finantseerimine oli

1,7%ga languses. Sõidukid moo- dustavad kogu liisingfinantsee- ritavatest varadest 47%, veokid ja bussid 22% ning masinad ja seadmed 28%.

Eesti liisinguturu portfelli jääk oli tänavu esimesel pool- aastal 2,4 miljardit eurot, mis on 7% enam kui aasta varem.

ÄRIPÄEV.EE

LÜHIDALT

Ekspress Grupp ostis Läti reklaamifirma

Ekspress Grupp teatas, et ostis lõunanaabrite reklaamifirma ACM LV.

Täpsemalt soetas Ekspress Grupp välireklaami lahendusi pakkuva AMC LV Ekspress Grupi tütarettevõtte. Tehing sõlmiti 17. juulil. Ostuhinda Ekspress ei avalikustanud.

Viru Keskuse kauplused kasvatasid korralikult käivet

Viru Keskuse kaupluste ja teeninduskohta- de käibekasv esimesel poolaastal oli 5,1% ning keskust külastati 7,9 miljonit korda, teatas et- tevõtte. Aasta esimese kuue kuu kaupluste ja teeninduskohtade käive oli 65,8 miljonit eurot. Viru Keskuse juhatuse liikme Ants Vasara sõ- nul on esimese poolaasta majandustulemu- sed prognoositust positiivsemad. "Ka äsjalõp- penud juunikuu tulemustega võib rahule jää- da," ütles ta. Juuni käibekasv oli 6,4% ning kü- lastajate arv suurenes 5,9%.

Esimesel poolaastal suurenes keskuses enim ilu- ja tervisetoodete müüjate tulemuslikkus ning paranesid toitlustussektori tulemused: toitlustusvaldkonna tulemuslikkuse kasv 14% oli Vasara sõnul ootuspärane, sest möödunud aastal avati keskuses mitu restorani.

- TÖÖRIISTAD
- ÄRITARBED
- KODU-JA KONTORIMÖÖBEL
- EHITUSMATERJALID
- ELEKTROONIKA
- SPORDIKAUBAD
- KODUMASINAD
- LAOSISUSTUS
- KODUKAUBAD
- EHITUSMASINAD
- VEESÕIDUKID
- VARUOSAD

MEIL ON SUUR VALIK NII UUT JA KASUTATUD KAUPA!!!

www.realisatsioonikeskus.ee
Ehituse 8, Haljala, Lääne-Virumaa
Tel +372 56 444 07
info@realisatsioonikeskus.ee

REALISATSIOONIKESKUS . EE

AIAD JA VÄRAVAD ■ LIPUMASTID ■

OÜ Maxdoor tegeleb 2006 aastast, aedade ja väravate müügi ja paigaldusega. Meie tootevalikusse kuuluvad nii võrk-, paneel- kui varb- ja puitaiad. Toode ise vastavalt vajadusele nii tiib- kui liugväravaid. Meie klientideks on ehitus peatöövõtjad, ettevõtted kui ka era kliendid.

Lisaks pakume ajameid väravatele ja garaazistele ning erinevaid raadiotehnoloogia kasutusvõimalusi Saksa firma **Sommer** laiast tootevalikust.

OÜ Maxdoori meeskonnal on pikaajalised kogemused erinevate piirete ja aedade ehitamisel, ehitame valmis nii roigasaia kui ka vastupidava varbaia.

Maxdoori väravad valmistatakse vastavalt kliendi soovidele, valida võib erinevate mõõtude, värvitoonide ja täidiste (laudis, võrk jne.) vahel.

Loomulikult saab Maxdoorist ka värava paigalduse.

maxdoor.ee

Maxdoor OÜ | Pärtli 1, Haljava, Jõelähtme vald, Harjumaa | tel 5663 9905 | info@maxdoor.ee

ESINEMISLAVAD | TELLINGUD
TELgid | SOOJAKUD | PIIRDEAIAD
TRIBÜÜNID | ILMASTIKUKAITSED
LAOHALLID | MÖÖBEL ÜRITUSTELE

RENT, MÜÜK ja PAIGALDUS

tel +372 51 75 920 | www.ucrent.ee

KOMMENTAAR**Tippsaavutuste salarelvad**

On kaks tohutult suure mõjuga tegevust, mille enamik jätab kasutamata.

Neist esimene on vähendada seisukoha võtmist ehk arvamusel kujundamist erinevate asjade, nähtuste, inimeste ja käitumiste suhtes. Olgu selleks keeles koba minister, Maa kuju või mood presidendi vastuvõtul. Arvamusest loobumine ei ole seejuures üleolev suhtumine, et mind ei huvita, sest ka see on arvamus, vaid täiesti hinnangutest loobumine. Asjad on, nagu on.

See tundub pisiasia, kuid iga otsuse peale kulub tahtejõudu ja see on Florida Ülikooli psühholoogiaprofessori Roy Baumeisteri hinnangul nagu muskel ehk kasutamisel see väsib. Mis tähendab, et kui päev algab näiteks sotsiaalmeedias laike või vihanägusid jagades või eestlase piinu mitte hindava ilma (kuula ka Tujurikkuja "Olla eestlane on halb") üle kirudes, kaob aur märkamatuks kuhugi. Nii asendabki käegaloomine päeva edenedes tahte tööd teha ja pingutada, lubaduse õhtul trenni minna või dieedist kinni pidada.

Tähtsad asjad kõigepealt

Seetõttu teevad kaugele jõudnud hommi- kul esimese asjana ära kõige määravamad või ka raskemad asjad. Praktiselt näeb see välja nii, et näiteks Facebooki juht Mark Zuckerberg kannab iga päev ühesugust halli T-särki, et ei peaks kulutama väärt energiat hilpude valimisele. Endine New Jersey linnapea Chris Christie aga pani järgmise päeva lõuna ning riided alati valmis eelmisel õhtul. Mida vähem mikro-koopilisi, ehk ka mikrokoopilise mõjuga otsuseid, seda parem.

Ent enne otsuseid ja tegutsemist teeb tunnustatud juhtimisajakirja Harvard Business Review andmeil järjest suurem hulk edukate ettevõtete juhte, loojaid ja tippsportlasi veel midagi. Arianna Huffington, Jerry Seinfeld, Oprah, Tony Robbins, Richard Branson ja paljud teised mediteerivad ehk teevad praktilisi harjutusi oma meelele.

Nende tulemusel suudab inimene paremini keskenduda, oma tundeid ja pinget juhtida (mitte taluda) ning seeläbi paremaid otsuseid teha, kasvab ka loovus ja emotsionaalne intelligentsus ehk näiteks töötajad saavad omavahel paremini koos töötatada jne.

Vähe sellest – värske uuringu järgi muudab sellega tegelemine ka inimese geene ja pingeliselt elatud eluga, mida ettevõtliku inimese elu kipub olema, on kaela toodud kahju heastada ehk omale uut keha ehitada. Nii ongi enne millegi tegemist või otsustamist kasulik teha mitte midagi, et seejärel õigesti ja hästi tegutseda.

RIVO SARAPIK
ajakirjanik

» Mida vähem mikrokoopilisi, ehk ka mikrokoopilise mõjuga otsuseid, seda parem.

Äripäev

Peatoimetaja: Meelis Mandel
Väljaandja: AS Äripäev
Vana-Lõuna 39/1, 19094 Tallinn
telefon:
(372) 667 0195,
(372) 667 0222

Toimetuse:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111

Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105

Tellimine ja levi:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099

Tellimine internetis:
www.aripaev.ee/tellimine

Äripäeva tellija eelised –
ostukeskkond privileg. aripaev.ee ja
soodsaim võimalus soetada
Äripäeva raamatuklubi raamatuid.
Äripäev veebis: www.aripaev.ee
Trükk AS Kroonpress

Toimetuse võtab endale õiguse kirju ja
kaastoid vajaduse korral lühendada.
Toimetuse kaastoid ei tagasta. Kõik ajale-
hes Äripäev ja tema lisades avaldatud arti-
klid, fotod, teabegraafika (sh päevakajali-
set, majanduslikku, poliitilist või religioos-
set teemat) on autoriõigusega kaitstud
teosed ning nende reprodutseerimine, le-
vitamine ning edastamine mis tahes kujul
on ilma ASI Äripäev kirjaliku nõusolekuta
keelatud. Kaebuste korral ajalehe sisu koh-
ta võtte pööruda Pressinõukogusse,
pn@eal.ee või tel (372) 646 3363.

KOLUMNISTIDE KOLMAPÄEV

Igor Rõtov | Meelis Mandel | Aivar Hundimägi | Anvar Samost | Raivo Hein | Tarmo Tanilas

Suurema hirmu ootuses

Muresid on justkui piisavalt, kuid hirmu tuleviku ees pole ja volatiilsust ka mitte.

Kui viimased kümme aastat on mind puhkuse ajal õnnis-
tatud sooja ning päikesepais-
telise ilmaga, siis sel aastal oli
kõik risti vastupidi. Täide läks
humoristist sõbra must meteo-
roloogiline prognoos, et kuni
jaanipäevani on õues jahe ning
siis läheb külmaks.

Olin sunnitud kulutama
aega tubastele tegevustele,
mille juurde kuulus ka laua-
sahtlite korrastamine. Ajaga
oli sinna kogunenud kõikvõi-
malikku nodi. Kunagi oli kõi-
gil neil asjadel mingi tähend-
sus, kuid nüüd olid mitmed
neist lihtsalt ruumirõõvid.

Kõige alumise sahtli tagu-
misest otsast avastasin küm-
ne aasta vanused kohati kolle-
tunud Äripäevad, mille börsi-
leheküljed lükkasid koristami-
se püha ürituse teadmata ajaks
tulevikku. Läksin verandale
kiiktooli sahtlist leitud saagi-
ga tutvuma. Värske tuuleõhk
ning taamal takseerivad kul-
nokad muutsid olemise ödu-
saks.

Elu kummutab ennustusi

Mulle on alati meeldinud va-
nu ajalehti lugeda, sest see või-
maldab tasuta ajas tagasi min-
na ja vaadata, mida eksperdid
omal ajal neile teadaoleva in-
formatsiooni põhjal prognoo-
sisid ning milliseid korrektsiiv-
seid elu hiljem tegi. Sageli on ana-
lüüsid väga põhjalikud, aga
mingi ennustamatu sündmus
on need hiljem ikkagi pea pea-
le pööranud.

Verandal kümne aasta tagu-
seid Äripäevi sirvides torkasid
silma kolm märksõna – palga
kiire kasv, kinnisvara uusaren-
dused ning üldine muretus tu-
leviku suhtes. Ettevõtjad kurt-
sid sobiva tööjõu puudumise

TARMO TANILAS
Swedbanki vanem investeringute juht

» Paaripäevast vaeleinvestustusest võib piisata, et korralikult kapitali hävitada.

ning konkurentsivõime alane-
mise pärast, lihtsaid ehitustöid
tegevad töötajad saabus objek-
tile BMW X5ga ning valitsus-
liit plaanis rõõmsate nägudega
tõsta majanduskasvu prognoo-
si. Börsil tekkis üha uusi miljo-
näre, volatiilsus oli väike ning
tulevik näis helge. Majanduse
lähitulevikku negatiivsemalt
suhtuvaid tegelasi vaadati just-
kui tulnukaid teiselt planeedilt,
kellega ühte seltskonda
sattumist iga enda renomeest
vähegi hooliv ärimees vältida
püüdis.

Tugevnev tuul ning ähvarda-
vad vihmapihved sundisid
mind verandalt lahkuma, va-
naded lehtedest loetud sünd-
mused hakkasid aga kummita-
ma. Ajalool on kombeks kordu-
da ning kuidagi kahtlaselt tut-
tav tundus kümne aasta tagu-
ne muster ka praegu. Volatiil-
sus on geopoliitilistest mure-
dest hoolimata ajalooliste ma-
dalpunktide juures, odav ra-
ha on toonud kaasa igasuguse
varade kallinemise taseme-
teni, mida pole nähtud aas-
taid, kvaliteetset tööjõudu on
üha raskem leida, poliitikutel
teevad valijatele tuleviku ar-
vel kingitusi ning probleemide-
le viitavaid majanduskriitiki-
kuid vaadatakse nagu tüütuid
putukaid.

Muresid on justkui piisa-
valt, kuid mida endiselt ei ole,
on hirm lähituleviku ees. Fi-
nantsturgudel on võimalik
korralikult teenida ka volatiil-
suse tõusule panustades, kuid
siin on määrav tähtsus tehingu
ajastusel. Paaripäevast vaele-
investustusest võib piisata, et kor-
ralikult kapitali hävitada, kui
oodatud volatiilsuse tõus min-
gil põhjusel siiski saabumata
jääb. Väikese investeerimiskoge-
musega investoritel on seetõttu
mõistlik taolisi instrumente
vältida, sest ka paljudel proffi-

del on nendega viimasel aastal
väga kehvasti läinud.

Volatiilsus on tugevatele

Kui pikaajalistele investoritele
väike volatiilsus meeldib, sest
see toob tavaliselt kaasa vara-
de väikese ja järjepideva kalli-
nemise, siis aktsiate lühiajalis-
tele kauplejatele tähendab see
raskemat vorsti leiva peale tu-
lemist, sest atraktiivseid ostu-
võimalusi napib ning aktsia-
te päevasestest liikumistest ei
piisa tehingutasude tagasitee-
nimiseks. Volatiilsuse tõus või-
maldab kogunenud ning hea
närvikavaga investoritel soga-
ses vees suuremat kala püüda.

Kui ootamatusi ei sünni, on
suurt volatiilsuse tõusu lähi-
kuudel raske kusagilt tekkimas
näha. Pärast Hollandi ja Prant-
susmaa valimisi on usk Euroo-
pa majandusse ning eurosse
tugevnenud ning seda ei suu-
da pidurdada isegi Itaalia pan-
kade likviidsusmured. Pilt võib
aga kiiresti muutuda, kui An-
gela Merkelil peaks septembri-
kuistel valimistel kehvasti mi-
nema või Donald Trump otsus-
tab Põhja-Korea vastu midagi
radikaalset ette võtta.

Sügis on finantsturgudel
ajalooliselt nõrgima tootluse-
ga aeg ning teatava ettevaatu-
sega peaks sellesse suhtuma ka
sel aastal. Kasvav inflatsiooni-
surve sunnib keskpanku vaiki-
selt rahapoliitikat karmistama
ning kõrgemad intressid hak-
kavad ettevõtete investeerimis-
valmidust ning kasumimar-
ginaale survestama. See võtab
aga aega, sest olemasolev
rekordilisel madalatel intres-
simäärade keskkonnas. Kan-
natamatutel volatiilsuse kasvu
ootajatel on soovitatav suunata
pilg tooraineturgudele, kus lii-
kumised on kiired ja ootama-
tud, ning kui närvid on tuge-
vad, on põnevus garanteeritud.

KOMMENTAAR**Seadista aju ümber**

Investeerimisel tuleb ürgaju vaigistada.

Kristiine mitmetuhandese
ruutmeetri hinna ja "garanteerit-
ud rendituluga" stuudiokor-
terid, rohked finantsvabadust
propageerivad blogid ja klu-
bid, uued pangad ja hoiu-lae-
nuühistud ning edukad ühis-
rahastuse platvormid viitavad
sellele, et Eestis on aina roh-
kem värskeid investeerimis-
huvilisi.

Finantsturu paradoks seis-
neb selles, et optimismi hari-
punktini jõutakse vahetult ene-
ne turu kokkuvarisemist ja
vastupidi. Pikka aega tõusvas
trendis olnud finantsturg, edu-
lugusid täis meedia ning tut-
tavate rahaline edukus toovad
turule aina uusi värskeid investo-
reid, kes ajavad varade hin-
nad üles ja tootlikkuse alla. Vali-
tseb ahnus ja emotsionaalselt
on väga raske varade ostmist
edasi lükata, isegi kui varad on
tugevalt ülehinnatud.

OLESJA BONDARENKO
teadlane ja väikeinvestor

» Valitseb ahnus ja emotsionaalselt on raske ostmist edasi lükata, isegi kui vara on ülehinnatud.

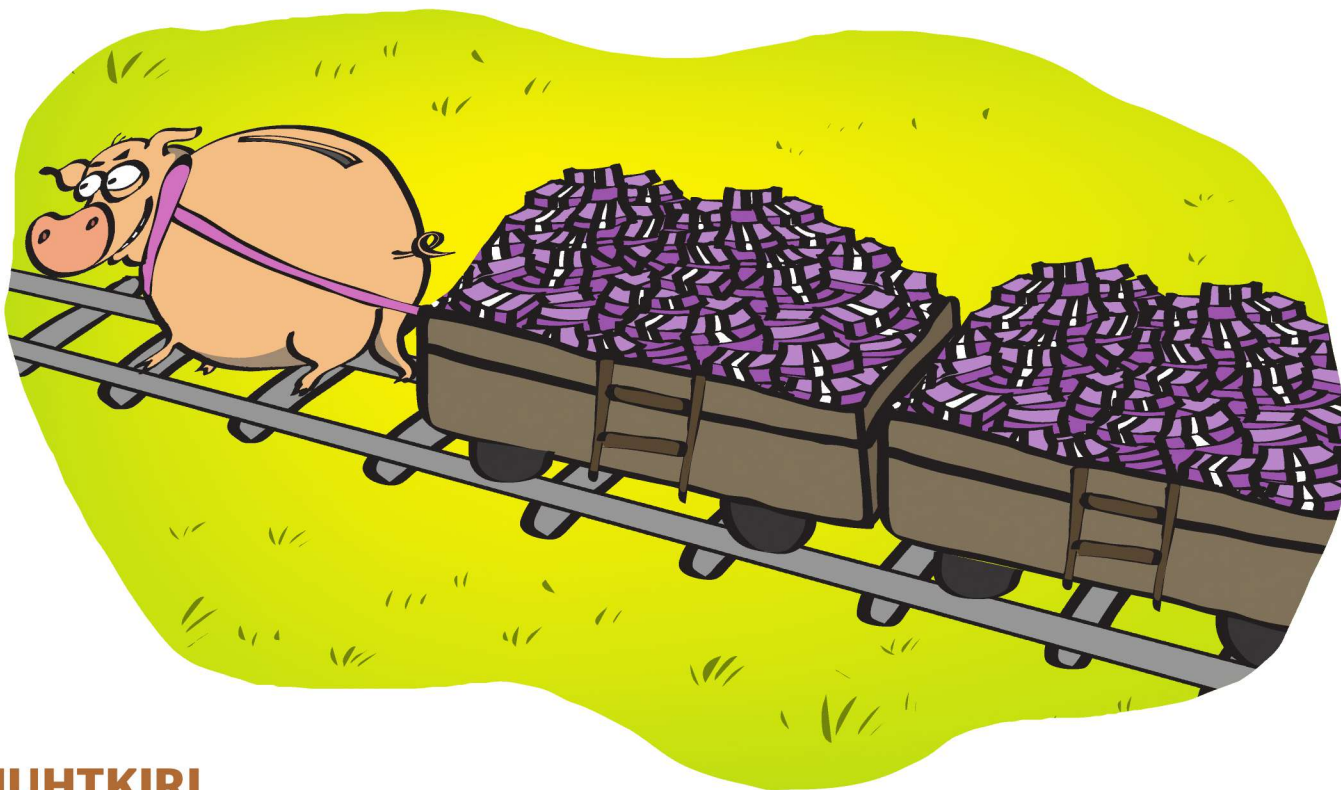
Nobeli preemia laureaat
ja bestselleri "Kiire ja aeglane
mõtlemine" autorina tuntud
Daniel Kahneman ütles, et
selles olukorras kasutame mõt-
lemiseks kiiret ja emotsionaal-
set ajuosa. See on evolutsioo-
niliselt vanem, meie mõtle-
mise vaikumise domineeriv ning
aitab meid suurepäraselt liht-
sate ülesannetega toime tul-
la. Samas keerukate analüüti-
liste ülesannete tegemiseks,
sh investeerimisotsuste lange-
tamiseks, see ajuosa kindlasti
ei sobi.

Ratsionaalse mõtlemise eest
vastutab ajus hoopis teine, evo-
lutsiooniliselt uuem ajuosa ni-
mega prefrontaalne korteks. Et
emotsionaalset ürgaju vaigisti-
tada ja tööle panna aju analüü-
tiline osa, peab teadlikult pin-
gutama. Seega on üleskutsel
"Lülitage aju ümber!" teadus-
lik põhjus.

Soome börsiguru Seppo
Saario märgib oma värskes
raamatus "Kuidas ma investee-
rin börsiaktiasse", et bör-
si madalseis kordub keskmis-
elt iga 4–4,5 aasta järel. Statis-
tilises mõttes on meil viima-
sel ajal vedanud, sest praegu-
ne pikaajaline börside tõusu-
trend on kestnud juba 8 aastat.
Loomulikult ei saa statistika
põhjal ennustada, kas järgmi-
ne börside langus juhtub kuu,
aasta või kümne aasta pärast,
kuid neil langusi kindlasti tu-
leb ning maailma turgudel va-
litsevad jõud teevad neid aina
järsemaks.

Ärge arvake, et ma soovitan
investeerimises hoiduda. Se-
da kindlasti mitte! Pigem ta-
han meelde tuletada börsi-
gurude mõtet, et investeerin-
gute puhul on kõige tähtsam
nende õige ajastamine. Kah-
juks töötab meie aju selles tihti
meie vastu: otsustame emot-
sioonidehoos investeerida siis,
kui turud on juba pikka aega
tõusnud, kuid arvud viitavad
sellele, et peame olema ette-
vaatlikumad. Veelgi kurvem,
me suhtume investeerimisse
skeptiliselt ning loobume va-
rdest, kui turg on vabalangus-
es ja meedias on valdavalt
süüdistavaid prognoosid, kuigi fun-
damentaalsed näitajad viitavad
soodsatele investeerimis-
võimalustele.

Mõlemas olukorras on täht-
tis aju ümber lülitada: hallata
emotsioone ja panna tööle aju
analüütiline osa, leida fakte ja
numbreid ning teha nende toel
põhjalikku kodutööd.

JUHTKIRI

Riskida võib vabalt, aga mitte riigi rahaga

Venemaa vaguniprobleemi pealt võib muidugi kiiret kasumit lõigata, aga seda riskantset asja ei peaks ette võtma Eesti riigifirma.

Eesti Raudteest eraldatud kaubavedaja EVR Cargo käsi pole kuigi hästi käinud. Eelmisel aastal kaotas ettevõtte käibest viiendiku ja viimased kaks aastat on see olnud kahjumis. Seega on loogiline, et ettevõtte püüab kahanemist peatada, ja mõistlik on seda teha suunal, kust kasumit võib vähemalt loota. Venemaalt tulevat kaubavoogu EVR Cargo kasvama panna ei saa, seetõttu on vagunirendiäri lootusrikas valik. Seda ühe kui-ga... – kui EVR Cargo oleks erafirma.

Äripäeva hinnangul ei peaks riigifirma Venemaaga seotud riskantse investeeringu probleemi hakkama lahendama mitte sellest vagunite ja Venemaa poolest, vaid riigifirmaks olemise osast.

EVR Cargo puhul on raske leida põhjust, miks see peaks üldse riigifirma olema, vagunid ja remondikojad pole ammu nii strateegilised kui esimese ilmasõja ajal. Ettevõtte vähemusosaluse erastamisest oli juttu eelmise valitsuse ajal, selle valitsuse võimuletuleku alguses ja veel maikuuski. Praegu EVR Cargot erastamise esimeses liinis pole.

Kui mahukas vaguniäri pidi enne erastamist ettevõtet peigmehele kabadamana näitama, siis saab pildi ka teistpidi kokku panna: kaasata erapartner EVR Cargo osa-

luse vastu uue äri alguses. Kui leidub investor, kes on nõus võtma laenu, tellima Venemaa tehastest vaguneid ja neid suurfirmadele välja rentima, siis läheb tegevus hurraaga edasi. Muret, et tükk riigifirmast antakse käest ära liiga odavalt, leevendab see, et kui käiku läheb halvem stsenaarium, on kaotus jagatud. Kui aga kõik õnnestub, saab järgmiste osade erastamisega juba tõeliselt teenida.

Ise rendime, ise remondime

Vagunirendiäri on EVR Cargole hea tegevussuund selgi põhjusel, et see annab tööd juurde ettevõtte remonditöökodadele. Ja kui Venemaa mastaabis pole tuhat vagunit mingi suurus, siis EVR Cargo-le on – seni majandab ettevõtte 2500 vaguniga.

Siit tuleb ka üks riskikoht: 35 miljoni suurune investeering on 52miljonilise käibe juures ikkagi üsna suur avantüür. Eraettevõttel oleks sellise projektiga pangast ilmselt keeruline raha saada, aga riigifirmal on ju seljatagune missugune. Päris 35 miljonini ei pruugi asi ka jõuda, sest ettevõtte nõukogu esimees Neeme Jõgi tõmbas plaanile asjaolude selgumiseni pidurit, nimetades kava vastuoluliseks ja riskantseks. Riskantne on see kahtlemata põhjusel,

et tegevus toimub Venemaal. Üks isevalitsejalik otsus ja investeering on kulu. EVR Cargo võib selle kohta omaendagi kogemusest meelde tuletada kahe aasta taguse juhtumi, kui Venemaa keelustas nende Tapa depoo remonditud kaubavagunite kasutamise oma territooriumil, ajendiks vagun, mis rööbastelt maha jooksis.

Samasuguse äkilise otsusega tekitati Venemaal vagunipuudus, kui kõik üle 22 aasta vanad vagunid raudteelt välja praagiti. Keegi ei garanteeri, et mõni järgmine otsus neid rööbastele tagasi ei luba.

Kindel on see, et vaguniäri kommunikatsioon on pehmelts öeldes ebaõnnestunud. Vaguniostu uudis tuli välja juba kuu aega tagasi, aga siis ei leidnud riigifirma juhid aega kavatsuste tagamaade avamiseks. Selle peale, et lähenevate valimiste kontekstis kõik Venemaaga seonduv üles kaevataks, võinuks siis mõelda. Nüüd on suhtluse jäme ots reformierakondlaste käes ja raudteefirmale jääb ainult enda kaitsmise võimalus.

LOE ÄRIPÄEVAST

Uudis "EVR Cargo nõukogu tõmbas äriplaani pidurit" tänases lehes lk 7

REPLIIK

Toetan inimeste õigust Lätist endale alkoholi osta

Kolm korda nädalas sadade liitrite alkoholi üle piiri toomist on raske pidada kellegi isiklikuks otstarbeks.

Eilses Äripäevas püüab ajakirjanik Urmo Andressoo omistada mulle soovi piirata Eesti kodanike õigust Lätis poes käia. Lisaks väidab ta, et olen võtnud nõuks võidelda nii kogu Euroopa siseturu toomise vastu. Nukker lugu, kui ajakirjanik teemasse süüvitamata lubab endale luksust õhku väärvaiteid heita.

Ma ei ole kunagi öelnud, et inimesed ei tohiks oma tar-

JEVGENI OSSINOVSKI
tervise- ja tööminister, SDE

» Tihtipeale tuuakse alkoholi Eestisse edasiandmise või müümise eesmärgil ning nii jõuab aktsiisivaba alkohol hoopis kõrtsilettidele.

beks Lätis alkoholi järel käia. See õigus tuleneb Euroopa Liidu siseturu aluspõhimõtetest, mille muutmist keegi ei taotle.

Vaieldamatult on Eestis inimesi, kes on valmis 20 senti odavamale õllepudeli nimel võtma ette pika retke naaberriiki, aga selle põhjal ei saa anda hinnangut aktsiisipoliitikale.

Kõrtsides olgu võrdsus

Selliseid odavamalt ostlejad leidub ikka, pigem võiks küsida, kas kolm korda nädalas sadade liitrite alkoholi üle piiri toomist saab pidada kelle-

gi isiklikuks otstarbeks. Sellisel juhul vajaks see inimese kiiremas korras alkoravile saatmist.

Tegelikult teame, et tihti-peale tuuakse neil juhtudel alkoholi Eestisse selle edasiandmise või müümise eesmärgil ning nii jõuab aktsiisivaba alkohol hoopis kõrtsilettidele. See aga on otseselt seadusega vastuolus.

Just siin peab maksuamet tegutsema, et tagada aus konkurents Eesti ettevõtete vahel. Turu solkimisele ei saa olla õigustust.

ÄRIPÄEV EETRIS

Kui ühisrahastus üllatab halvasti

Äripäev kirjutas äsja kahest juhtumist, kus ühisrahastusest raha kaasanud ettevõtete lubadused ei täitunud ehk investorid peavad loodetud tulu ootama. Mida neist juhtumitest õppida ja kuidas käituda, kui investeerimisel saadud lubadus ei täitu?

► Raadiosaadet "Äripäev eetris" saab kuulata Äripäeva veebis, tellida iTunesis ja alla laadida Soundcloudis.

32%

kasvas eelmise aasta esimese poolaastaga võrreldes Eesti elektritoodang. Sisemaine tarbimine oli aasta esimeses pooles vaid 1% võrra suurem kui möödunud aastal.

1352

IDEED

PIDUPÄEVA

KORRALDAMISEKS

Pidupaev.ee

Äripäeva uudisveeb

põllumeestele

pollumajandus.ee

TULEMUSED

LHV esimene veri: kaks klienti tegid

Mullu Tallinna börsil debüteerinud ja ahnelt laenuportfelli kasvatavat LHV Group tegi tänavu teises kvartalis esimese suurema laenude allahindluse, millest lõviosa põhjustasid kaks klienti. Investorid usuvad aga helget tulevikku.

LIINA LAKS
liina.laks@aripaev.ee

Äripäev

LHV avaldas esimese poolaasta majandustulemused, millest nähtub, et kasvasid nii kasum kui ka hoiuste ja laenude maht. Just viimane põhjustas kõige rohkem kõneainet.

Nimelt kasvas grupi laenuportfell teises kvartalis 60 miljoni euro võrra, 606 miljoni euroni, kusjuures enim kasvasid ettevõtuluslaenud. Selle kõrval tegi firma ka IPO-järgse suurima laenude allahindluse, mille kulu oli II kvartalis 1,8 miljonit eurot (0,1 miljonit eurot I kvartalis). Seda mõjutasid enim panga kahe kliendi allahindlused summas 1,4 miljonit eurot.

LHV Groupi juhataja Madis Toomasalu mõõnis, et teises kvartalis oli tavapärasest suuremaid laenude allahindlusi. "Oleme tugevas krediidsüklis ja eeldame selle püsivust. Sellest hoolimata ei välista ka kõige kindlam majanduskasv kliendiga seotud spetsiifilisi probleeme, mis võivad tulla sektori eripäradest, juhtimisvigadest või liigse riski võtmisest. Allahindlused on laenuhoidjate jaoks hea ja ehkki üksiku kliendi puhul on eesmärk kahjusid vältida, ei ole see alati võimalik. Kõikide krediidiportfelle üleselt pole see isegi optimaalne," ütles Toomasalu.

Panga juht rõhutas, et laenude allahindlus pole lõplik krediitkõhju, vaid pigem konservatiivne lähenemine, hindamaks klientide tuleviku maksevõimet ja tagatist.

"Oluline on märkida, et LHV mittetöötav laenuportfell on täies ulatuses kaetud allahindlustega. Selle näitaja järgi on LHV üks Eesti konservatiivsemaid panku. Meie eelarve mõttes olid allahindlused ootuspärased,

► LHV juht Madis Toomasalu rõhutas, et laenude allahindlus pole lõplik krediitkõhju, vaid pigem konservatiivne lähenemine, hindamaks klientide tuleviku maksevõimet ja tagatist.

FOTO: ANDRAS KRALLA

oleme veebruaris avaldatud finantsplaanis prognoosinud krediitkõhjusid ka ülejäänud aastaks," selgitas Toomasalu.

Relto Capitali juhi ja LHV aktsionäri Lauri Meidla hinnangul on LHV-l ülihästi paigas, kas, kellele ja millistel tingimustel laenu anda. "Laenukõhjum suurusjärgus 1,8 miljonit on kahe nädala pärast unustatud ja kõiki huvitab uuesti äriaktiivsus. Laenukõhjum on praegu pseudoteema," arvas Meidla. "Üle 10 protsendi suurune laenukasv teises kvartalis on imetlusväärne. Võtab isegi start-up'id jalust nõrgaks."

Uus tase ka hoiustel

Tugev kasv on ka konsolideeritud hoiustel, mis kasvasid esimest korda üle miljardi euro. "Peamiselt sisaldab see finantsteh-

noloogia ettevõtteid, kelle teenindamine on LHV uus strateegiline ärisuund," ütles Toomasalu. LHV teise kvartali puhaskasum oli 4,9 miljonit, emaettevõtte aktsionäride osa sellest 4,4 miljonit eurot. Grupi kasum jäi aga 0,2 miljoni euroga möödunud kvartalile alla.

LHV aktsionär Kuno Liblik, kes investeerib Fina Investeeringud OÜ kaudu, jäi LHV esimese poolaasta tulemustega rahule. "Panga juures meeldib see, et otsitakse ja viiakse ellu lahendusi klientide elu lihtsustamiseks ja kaasajastamiseks," ütles Liblik ja lisas, et klientide ja hoiuste kasv räägib panga eest. Panga klientide arv kasvas kvartaliga 5000 võrra ning LHV Groupi aktsionäridele kuuluva omakapitali tootlus oli teises kvartalis 16,4%

Grupp teenis esimesel poolaastal 9,9 miljonit eurot puhaskasumit, kusjuures ema-ettevõtte aktsionäride osaks kujunes sellest 8,9 miljonit eurot. Enim teenis sellest pank – 7,6 miljonit eurot, varahaldus 2,3 miljonit ja Leedu äriüksus 0,5 miljonit eurot. Esimese poolaasta kasum oli 1,6 miljoni euro võrra möödunud aastast suurem.

Pensioniraha liigub Eestisse

LHV juhitud fondide maht kasvas kvartaliga 14 miljoni euro võrra, 1 miljardi ja 35 miljoni euroni. Toomasalu sõnul tegid LHV pensionifondid esimesel poolaastal 100 miljoni euro väärtuses Eestiga seotud investimisotsuseid. "Kuna väärtpaberite hinnad rahvusvahelistel börsidel on kõrged

A Äripäeva Akadeemia

31.08.2017

Arvo Saat

339 € (km-ga 406,80 €)
Kehtib kuni 26.07.17

Tavahind: 399 € (km-ga 478,80 €)

Korrastatud aeg Outlookis

Praktiline koolitus arvutiga enda töökorralduse ja e-koostöö arendamiseks

miljonikahju

KOMMENTAAR Aksial on veel tõusuruumi

ERKO KUNDLA
Justkull OU juht, LHV aktsionär

Mulle on LHV puhul silma jäänud, et nad suudavad hästi tulevikku näha ja nende plaanid on alati korda läinud hämmastavalt suure täpsusega.

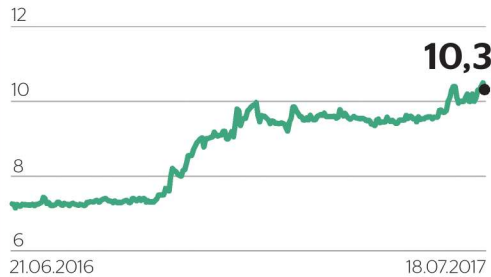
Ei rohkem ega vähem, vaid nii nagu lubatud. Kunagi LHVsse investeerides mõtlesin, et prognoosid on ehk veidi roosilised ja mine tea, kas tegemist pole uue idufirmaga, kes tahab olla pank. Aga kõik on läinud nii nagu plaanitud, ja see näitab, et panga tegijad on kogenud, asjatundlikud ja usaldusväärsed.

Mis aga aktsia hinda puutub, siis minu arvates väikeettevõttele iseloomulikult ei peegelda see veel kogu nende potentsiaali.

Väikepangal on võimalik

HIND LHV aktsia on suvekuudel uue hoo sisse saanud

eurodes

ALLIKAS: BLOOMBERG

Eile kauples LHV aktsia 10,3 euro peal ja oli napilt 1,9 protsendiga languses. Swedbank näeb LHV hinnasihina 9,8 eurot.

ja Tallinna börsi kauplemismahud tagasihoidlikud, oleme asunud ise kohalikku kapitaliturgu arendama ning otsima uusi investeerimisvõimalusi,” selgitas Toomsalu ja lisas, et LHV pensionifondide eesmärk on aidata kohalikel ettevõtetel kasvada ja seejuures loodab pank teenida kasvust tulu pensionifondide klientidele.

Nii teatas LHV juunis, et panga pensionifondid märkisid 48,5 miljoni euro eest Riigi Kinnisvara ASi kümneaastase tähtajaga võlakirjaemissiooni. Aprillis rahastas LHV pank ja pensionifondid aga riikliku lennukompanii Nordica kahe lennuki ostu 25 miljoni euroga. Lisaks finantseerisid pensionifondid Auto24 ja Kuldse Börsi portaali ostu ning ka teisest poolaastast on Toomsalu sõnul sarnaseid otsuseid oodata.

Ka investoritele on see käik silma jäänud. “Märkimata ei saa jätta pensionivarade kodumaale investeerimist – raha jääb nii-öelda perekonda,” ütles Liblik.

Selles valguses leidis investor, et aktsia hinda kui sellist tema praegu nii väga ei vaatakski. “Kaubeldavaid aktsiaid on vähe ja neid ei raatsita ära anda, defitsiitne kaup,” märkis Liblik.

Aasta teises pooles prognoosib Madis Toomsalu head minekut, mida toetab ka Eesti paranev majanduskeskkond. “Krediiditurg püsib tugev, iseloomustavateks näitajateks on turu laenumahtude kasv ja madal võlgnevustase. Samas on määrke krediidid kõrgemast hinnastamisest ning võlgadega seotud ettevõtete arvu kasvust,” ütles Toomsalu.

kiiremini kasvada ja seda näitab ka aktsia hinda liikumine. Kui ei juhtu suuremat jama või äpardust, mis aktsia hinda aastaks kinni külmutaks, siis on siin kasvamisruumi veel küll.

Laenukahjum on pseudoteema

LAURI MEIDLA
Relto Capitali juht, LHV aktsionär

LHV default setting'ud tunduvad ülihästi paigas – kas anda laenu, kellele ja mis tingimustel.

Laenukahjum suurusjärkus 1,8 miljonit on kahe nädala pärast unustatud ja kõiki huvitab uuesti äriaktiivsus. Laenukahjum on pseudoteema. Üle 10 protsendi suurune laenukasv teises kvartalis on imetlusväärne.

LHV setting'utega laenukasv on asi, mis võtab isegi start-up'id jalust nõrgaks.

KOMMERTSPANKADE INTRESSITOOTED

Tähtajaline hois EUR, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	2 aastat	3 aastat	üle 5 aasta	min summa
kontakteeruge pangaga										
Danske Bank	0,10	0,15	0,20	0,40	0,50/1,50	0,60/1,60	0,70/1,70	-	-	200
Tallinna Äripank	0,25	0,30	0,35	0,55	0,65	0,75	0,85	-	-	200
Tallinna Äripank (3)	-	-	-	0,01	0,01	0,20	0,35	0,75	-	150
Citadele Pank	0,40	0,50	0,60	0,75	0,75	1,15	1,25	1,35	-	350
Versobank	0,01	0,05	0,09	0,18	0,21	0,23	0,28	0,33	-	100
DNB	0,10	0,10	0,30	0,60	0,90	1,50	1,70	1,80	2,00	100/200 (4)
Krediidipank	-	-	0,50	0,75	1,00	1,25	1,75	2,00	-	500
Inbank	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Jooksev hois EUR, %

	keskmiselt kuu jäägil	kuu püsijäägil
Danske Bank	-	0,00
Tallinna Äripank	-	0,00
Tallinna Äripank (3)	-	0,00
Citadele Pank	-	-
Versobank	0,00	0,00
DNB	0,05 (7)	-
Krediidipank	-	0,01
Inbank	-	-

Tähtajaline hois USD, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	min summa
kontakteeruge pangaga							
Danske Bank	0,05	0,05	0,05	0,10	0,15	0,20	200
Tallinna Äripank	-	-	-	0,90	1,00	1,30	200
Citadele Pank	0,30	0,35	0,45	0,70	0,90	1,10	500
Versobank	0,10	0,11	0,14	0,29	0,39	0,49	100
DNB	0,05	0,05	0,05	0,10	0,10	0,15	100/200 (4)
Krediidipank	-	-	-	-	-	-	-
Inbank	-	-	-	-	-	-	-

Kursid on päeva jooksul korrigeeritud; (3) personaalpankunduse klientidele; (4) internetpankas/kontoris (7) päevalõpu kontojärgil. Äripanga jooksva hoise intressimäär on nüüd 0%.

Pankade kontaktandmed

Citadele Pank Narva mnt. 63/1, Tallinn, tel 770 0000, faks 770 0001, e-post: info@citadele.ee, www.citadele.ee
Versobank Hallivanamehe 4, Tallinn, tel 680 2500, faks 680 2501, www.versobank.com

DnB PANK Tartu mnt 10, Tallinn, tel 686 8500, faks 686 8501, e-post: info@dnbee, www.dnbee
Eesti Krediidipank Narva mnt 4, Tallinn, tel 669 0941, faks 661 6037

Tallinna Äripank Vana-Viru 7, Tallinn, tel 668 8066, faks 668 8065

BALTI ETTEVÕTETE NOTEERIMATA VÕLAKIRJAD

võlakiri	ISIN kood	emiteerimis-kuupäev	lunastamis-tähtaeg	kupongimäär	intressimakse sagedus	nimi-väärtus, €	emissiooni maht, €
PlusPlus Capital	EE3300110980	24.10.2016	1.10.2017	10,00%	kvartaalne	100	3 000 000
Finora Capital	EE3300110659	10.03.2015	15.03.2018	9,75%	kvartaalne	1 000	4 000 000
Creditstar	EE3300111046	1.12.2016	1.06.2018	11,00%	kvartaalne	1 000	15 000 000
Mainor Olemiste	EE3300110691	16.06.2015	26.11.2018	7,00%	kvartaalne	1 000	5 000 000
PlusPlus Capital	EE3300110840	25.01.2016	1.02.2019	13,00%	kvartaalne	1 000	4 000 000
Finora Capital	EE3300110972	22.09.2016	22.05.2019	9,25%	kvartaalne	1 000	1 000 000
Endover Kinnisvara - Vega Residents	EE3300111228	30.05.2017	30.05.2019	11,00%	kvartaalne	100	6 500 000
PlusPlus Capital	EE330011079	20.12.2016	1.10.2019	12,00%	kvartaalne	100	7 000 000
luteCredit Europe A8	EE3300111020	28.11.2016	15.10.2019	14,00%	kvartaalne	100	1 400 000
Creditstar	EE3300111053	1.12.2016	1.12.2019	12,50%	kvartaalne	1 000	15 000 000
luteCredit Europe A9	EE3300111194	12.05.2017	15.06.2020	14,00%	kvartaalne	100	2 000 000

Redgate Capital AS Pärnu mnt 10, Tallinn 10148, tel 66 68 200, bonds@redgatecapital.eu, www.redgatecapital.eu

FONDID

LHV Varahaldus

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a.) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Pensionifond L, EUR	1,62	1,62	1,62	2,36	2,12	3,23	3,80	4,42	710 818 200
Pensionifond M, EUR	1,27	1,27	1,27	1,48	1,45	1,85	3,17	3,81	87 335 023
Pensionifond S, EUR	1,28	1,28	1,28	1,43	-0,59	-1,28	1,51	2,30	64 076 288
Pensionifond XL, EUR	1,43	1,43	1,43	2,76	3,07	4,98	4,53	5,34	123 314 846
Pensionifond XS, EUR	1,18	1,18	1,18	0,96	-0,55	-0,83	1,49	2,41	20 631 728
Täiendav Pensionifond, EUR	1,65	1,67	1,67	3,16	4,29	7,20	6,04	6,68	13 973 621
LHV Pensionifond Indeks	0,68	0,68	0,68	-	1,97	-	-	-	5 486 335
LHV Pensionifond Indeks Pluss	0,70	0,70	0,70	-	4,92	-	-	-	996 383
LHV Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,78	0,79	0,79	1,94	-0,74	-1,11	0,32	1,19	535 983

LHV Pärsia Lahe Fond A, EUR	11,45	11,56	11,56	-	1,99	1,13	-8,28	8,81	11 457 875,00
LHV Maailma Aktsiad Fond A, EUR	10,37	10,48	10,48	-	10,62	22,98	7,34	6,25	4 190 124,08
LHV Maailma Aktsiad Fond B, EUR	6,63	6,70	6,70	-	10,62	22,98	7,34	6,25	-

Nordea Pensions Estonia

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a.) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Nordea Pensionifond A, EUR	1,12	1,12	1,12	6,04	1,62	4,38	3,26	4,64	214 368 583,44
Nordea Pensionifond A Pluss, EUR	0,97	0,97	0,97	9,19	1,87	7,07	4,87	6,02	29 326 490,00
Nordea Pensionifond B, EUR	1,00	1,00	1,00	3,75	0,99	1,25	1,85	2,95	23 663 753,91
Nordea Pensionifond C, EUR	0,88	0,88	0,88	2,06	-0,37	-1,82	1,16	1,73	13 137 015,34
Nordea Pensionifond Aktsiad 100, EUR	1,52	1,55	1,54	12,54	2,45	10,46	6,37	8,1	10 938 866,08
Nordea Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,79	0,81	0,80	3,51	0,54	0,72	2,47	3,04	2 377 317,40

Trigon Asset Management

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a.) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Trigon Balti Fond C, EUR	20,98	21,73	21,30	6,69	11,65	19,17	16,37	12,83	2 406 146,60
Trigon Uus Euroopa Fond C, EUR	33,58	34,77	34,09	11,24	22,34	38,86	9,98	13,69	118 871 103,14
Trigon Venemaa Top Picks Fond C, EUR	22,47	23,27	22,81	22,25	-8,26	26,98	9,55	2,62	9 385 505,74

Fondivalitsejate kontaktandmed

LHV Varahaldus AS Tartu mnt 2, Tallinn 10145, tel 680 0400, faks 680 0402, info@lhv.ee, www.lhv.ee
Nordea Pensions Estonia AS Liivalaia 45/47, Tallinn 10145, tel 710 1250, faks 710 1251, eesti@nordea.com, www.nordea.ee

Trigon Asset Management AS Viru Väljak 2, Tallinn 10111, tel. +372 667 92 00, www.trigon.ee

Maaklerifirmade kontaktandmed

LHV Tartu mnt 2, Tallinn, tel 680 0400, faks 680 0402

ERAND

Halvimad aktsiad on Hiinas

Maailma aktsiad ronivad kõrgustesse, aga erand on osa Hiina aktsiaturust, kirjutab agentuur Bloomberg.

ChiNexti börsiindeks, mis koosneb väikese kapitalisatsiooniga aktsiatest, kukkus seitsme kuu valusaima põntsuga, kui langes esmaspäeval 5,1 protsenti. Aasta algusest on börsiindeks langenud 16 protsenti, kirjutab Bloomberg.

Bloombergi teatel on indeksil läinud halvemini kui kõigil ülejäänud 96 jälgitava võrdluseks võetud indeksil.

Samal ajal on MSCI World Small Capi indeks, mis hõlmab 23 riigi väikese kapitali-

16 protsenti on langenud ChiNexti börsiindeks aasta algusest.

satsiooniga aktsiaid, tõusnud aasta algusest kümne protsendi võrra.

Poliitika karmistamise mõju

Dai Ming, Shanghais asuva Hengsheng Asset Management Co. fondihaldur ütles, et languse on toonud nõrgad majandustulemused ning samuti mängib rolli poliitika karmistamine. Seetõttu vähendavad ka aktsionärid oma positsioone.

Teise analüütiku, Toshihiko Takamoto sõnul jätkub ChiNexti langus ka edaspidi, sest investorid eelistavad stabiilsemaid suureettevõtteid.

ÄRIPÄEV.EE

Kiire tee vastusteni

Raamatupidaja.ee

INVESTOR TOOMASE BLOGI

Vaesusel pole vabandust

Sünnist saati on minu suurim unistus, et investor Toomaseid saaks palju. See unelm on täitumas.

Veendus selles nädalavahetusel Padisel Investeeringuklubi korraldatud investorite suvepäevadel, mis tänavu kandis koguni nime InvesteeringuFestival. Pelgalt töisasi, et säärane üritus tõepoolest toimub, on enam kui märgiline.

Näha ligi paarisadat investeerimishuvilist, kelle jaoks säästmine ja investeerimine on sama loomulik kui hommikune hammastepesu, tähendab, et on vaid aja küsimus, mil Äripäeva Rikaste TOP ja Investorite TOP väärrikat lisa saavad. Need on inimesed, kelle jaoks vaesusel pole vabandust.

Rikkus on kättevõtmise asi

Unustage 10% säästmine – selle taktikaga ei näe meist suurem osa niipea finantsvabadust. Mitmete, et mitte öelda paljude festivalil osalenute jaoks on sissulekutest 50% säästmine ja investeerimine pigem kohustuslik miinimum. Ole sa siis ettevõtja, palgatöeline või mõlemat.

Festivalil esinenud Swedbanki riskispetsialist Kärt Liivamägi leidis, et me ei peaks küsima, mida keegi rikkaks saamiseks tegi, vaid pigem, mida on jäetud teemata, et ollakse ikka veel vaene.

Kui finantssturgudel tagab edu eeskätt vankumatu distsipliin, korralik analüüs, meisterlik emotsioonide valitsemine ja läbimõeldud riskihaldamine, siis kinnisvarainvestorid pidasid kohalikul turul talutava tootluse leidmist pigem kunstiks kui teaduseks.

Pole saladus, et hinnad on kõrged, konkurents tihe ja lihtsat raha juba mõnda aega tänavail ei veedele. Kus siis ikkagi peitub kinnisvara tegelik tootlus? Festivalil esinenud kinnisvarainvestorite Peeter Pärteli, Karin Vinkeli ja Kalle Aroni kogemus räägib, et loova mõtlemise, Exceli, planeeringu ja hea turundusega saab mis tahes turuolukorras imet teha.

Nii saab nutika brändinguga teha ka esmapilgul lootusetuna paistvast arendusest tõelise magneti. Kõige olulisem on

Unustage 10% säästmine – selle taktikaga ei näe meist suurem osa niipea finantsvabadust.

investor Toomas

TASUB TEADA InvesteeringuFestival

Toimus 14.-16. juulil Harjumaal Padisel.

Osalet ligi 200 investeerimishuvilist.

Esines 18 investorit, nende seas investor Toomas.

Teemadeks aktsiatesse investeerimine, kauplemine, kinnisvara, ühisrahastus jpm. **Investeeringuklubi** korraldab üritusi, kuhu kutsuvad esinema edukaid investoreid ja ettevõtjaid, et jagada üksteisega investeerimisteadmisi ja tunnustada liikmeid saavutuste eest

ALLIKAS: INVESTEERINGUKLUBI

pihta hakata ning tegevusse jäagilt pühenduda ja sellesse uskuda. Oodata ja pikalt nuputada pole sealjuures suurt midagi – küll elu tarvilikud õppetunnid ette kannab.

Olge ettevaatlikud

Olgu tegemist kinnisvara, ühisrahastuse või aktsiatesse investeerimisega – kindlasti ei ole praegu hetk, mil hurraaga turule tormata ja säästus "tootlikesse varadesse" susata. Pigem vastupidi. Nii mina ise kui ka paljud teised festivalil esinenud ja turgudel karastunud investorid manitsesid senisest suuremale ettevaatlikkusele.

Ärge saage valesi aru, tootlust leiab endiselt, lihtsalt tööd on vaja teha roppult. Olen nõus Soome börsilegendil Seppo Saarioga, kes võrdleb investeerimist kalastamisega. Üks saab kala alati, ükskõik millistes tingimustes, teine jääb samas kohas pidevalt saagita.

Kui kinnisvara puhul võib olla eeskätt loovus see, mis aitab imet teha ja teinekord poriloigustki piraka haugi välja õngitseda, siis aktsiate puhul on endiselt abiks väärtusinvesteeringu isa Benjamin Grahami ajatu õpetus: väärtipabereid tuleks valida nagu toidukaupu, mitte nagu parfüümi.

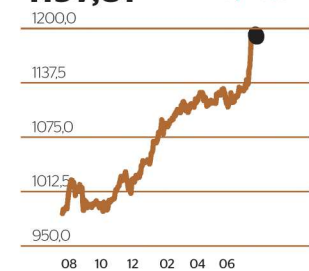

OMX TALLINN

52 nädalat

Tallinna börsi üldindeks, kajastab põhi- ja lisanimikirja aktsiate liikumisi.

1197,81 +0,70%

perioodi kõrgeim 1197,81
perioodi madalaim 988,35

BÖRS

Endel Palla suurendas Harju Elektris osalust

Harju Elektri nõukogu esimees Endel Palla on viimase kahe kuu jooksul reinvesteerinud pea kõik ettevõtte saadud dividendid uutesse aktsiatesse.

Mais soetas Palla 9993 Harju Elektri aktsiat, kokku 41 963 euro eest. Juunis tegi ta finantsinspeksiooni leheküljel avaldatud info järgi kaks tehingut, veidi enam kui 207 500 euro eest ehk pea-aegu kogu sel aastal saadud dividenditulu – 209 500 euro ulatuses.

20. juunil ostis ta 50 000 Harju Elektri aktsiat hinnaga 4,15 eurot eest, 21. juunil lisas ta portfelli veel seitse aktsiat hinnaga 4,19 eurot tükist. Kokku on Endel Palla viimase kahe kuu jooksul Harju Elektri aktsiatesse investeerinud ligi veerand miljonit eurot.

Aktsiaostudega on Palla suurendanud oma osaluse Harju Elektris 6,62 protsendilt 6,90 protsendile. Harju Elekter maksis tänavu investoritele kokku 3,19 miljonit eurot.

PANE TÄHELE

Ericssoni teise kvartali tulemused jäid analüütikute ootustele alla ning aktsia reageeris 13 protsendise langusega.

OPECi liige Ecuador otsustas riigikassa täitmise huvides tootmispiirangutest loobuda.

Ekspress Grupp ostis Lätis välireklaami lahendusi pakkuva firma AMC LV.

Investor Toomas on Äripäeva välja mõeldud tegelane, aga tema käsutuses on reaalne raha, mida ta investeerib finantssturgudele. Toomas alustas tegevust 2002. aasta alguses, mil tema käsutusse anti investeerimiseks miljon krooni. Toomase investeerimisotsused langetab Äripäeva börsitoimetuse, investeerimismõtteid jagab investor Toomas Äripäeva tagumisel leheküljel ja veebis.

PORTFELL Kuidas läheb Toomase investeringutel?

päevane muutus

-0,09%

väärtus 281 029,53 eurot
49% aktsiad / 44% raha / 7% võlakirjad

aktsiate päevane muutus protsentides

Tallink	1,44
Olympic EG	0,57
Apranga	0,37
Statoil	0,07
Berkshire Hathaway B-aktsia	0
iShares MSCI Brazil Capped (EWZ)	-0,14
Apple	-0,31
Baltic Horizon Fund	-0,37
Microsoft	-0,50
Ryanair	-0,59
Leroy Seafood	-1,32

Viimased tehingud

Ostis: 19. juunil 100 iShares MSCI Brazil Capped (EWZ) osakut hinnaga 30,91 eurot osaku kohta. Tehingusumma oli 3091,20 eurot. Teenustas oli 14,13 eurot.

Müüs: 11. mail 210 Leroy Seafoodi aktsiat hinnaga 47,8 eurot aktsia. Tehingusumma oli 10 043,35 €. Teenustas oli 15,06 €.

SINU ARVAMUS

Kommenteeri Toomase investeerimisotsuseid, jaga oma kogemusi või esita küsimusi veebilehel www.aripaev.ee või e-kirjaga aadressil investor.toomas@aripaev.ee

BÖRSIKAUBAD

Kütused 18.07

USD	
Nafta IPE, bbl	49,26
Nafta NYMEX, bbl	46,80
Mootoribensiin, t	516,50
Diislikütus, t	455,50
Kerge kütteõli, t	445,00
Masuut (1% väävel), t	301,75
Maagaas Henry Hub, btu, USD	3,02

Põllumajandus 18.07

nael = 453,59 g	
Kohv NYBOT, USC/nael	131,55
Valge suhkur NYSE LIFFE, USD/t	392,30
Kakao NYBOT, USD/t	1926,00
Nisu NYSE LIFFE, USD/t	149,25
Rapsiseemned NYSE LIFFE Pariis	368,5

Värvilised metallid 17.07

USD/t	
Alumiinium LME	1925
Vask LME	5985
Plii LME	2326
Nikkel LME	9645
Tina LME	19980
Tsink LME	2823

Väärismetallid 18.07

USD/unts, unts = 31,1035 g	
Kuld COMEX	1241,31
Plaatina NYMEX	930,05
Palladium NYMEX	867,88
Hõbe COMEX	16,24

VALUUTA

Austraalia dollar	AUD	1,464	
Bulgaria leev	BGN	1,956	
Hiina jüaan	CNY	7,959	
Hongkongi dollar	HKD	8,946	
India rupia	INR	73,753	
Jaapani jeen	JPY	128,860	
Kanada dollar	CAD	1,450	
Korea won	KRW	1292,350	
Norra kroon	NOK	9,356	
Poola zlott	PLN	4,208	
Rumeenia leu	RON	4,560	

Euroopa Keskpank

Singapuri dollar	SGD	1,567	
Suurbritannia nael	GBP	0,878	
Sveitsi frank	CHF	1,101	
Taani kroon	DKK	7,437	
Tai baat	THB	38,581	
Tšehhi kroon	CZK	26,090	
Türgi liir	TRY	4,051	
Ungari forint	HUF	306,050	
USA dollar	USD	1,146	

ALLIKAS: BLOOMBERG KELLA 17 SEISUGA

BÖRS

Tallinn 18.07

aktsia	sulgemishind, EUR	muutus eelm. %	käive, EUR	P/E	ROE	P/B	divid. tootlus
Arco Vara	1,300	-3,70	6 747	16,2	4,9%	0,80	0,8%
Baltika	0,287	2,50	1 165	61,3	4,1%	2,52	0,0%
Ekspress Grupp	1,330	0,00	1 659	9,0	9,1%	0,82	4,5%
Harju Elekter	4,470	-0,22	8 592	2,8	48,3%	1,35	4,0%
LHV Group	10,400	-0,95	9 559	13,9	21,0%	2,92	1,4%
Merko Ehitus	9,240	0,33	3 610	26,8	5,0%	1,34	4,4%
Nordecon	1,290	0,00	5 423	13,7	8,9%	1,22	7,0%
Olympic EG	1,770	0,57	25 814	9,3	26,6%	2,47	5,6%
PRFoods	0,395	-0,25	3 842	34,9	1,9%	0,67	0,0%
Pro Kapital Grupp	2,740	7,87	11 309	-	-2,7%	1,79	0,0%
Silvano FG	2,640	-0,75	42 957	9,9	24,2%	2,41	7,6%
Skano Group	0,605	0,00	1 351	129,2	-23,0%	0,60	0,0%
Tallink Grupp	0,989	1,44	146 286	15,0	5,4%	0,82	3,0%
Tallinna Vesi	12,300	0,00	16 297	12,9	20,1%	2,60	4,4%
Tln Kaubamaja	9,580	-0,42	41 324	15,2	15,4%	2,34	6,6%
Trigon PD	0,620	0,00	-	132,4	-2,1%	1,16	0,0%
Baltic Horizon Fund	1,340	-0,37	22 493	-	-	-	-

P/E arvutatud viimase nelja kvartali vahearuande (kui on olemas, siis rahvusvahelise raamatupidamisstandardi (IAS) kohase) konsolideeritud koondkasumi emettevõtja osa põhjal

Riia 18.07

aktsia	sulgemishind, EUR	muutus eelm. %	P/E	P/B	divid. tootlus
Grindex	8,14	0,99	5,6	0,6	-
Latvijas Gaze	9,11	0,11	23,0	1,1	-
Olainfarm	11,10	-0,89	12,9	1,6	-
SAF Tehnika	5,28	0,00	10,2	1,4	-

EUR/SEK ▲
9,5677

EUR/RUB ▲
68,4558

Tallink ▲
+1,44%

Arco Vara ▼
-3,70%

LOE VEEBIST

Värsked börsiuudised: www.aripaev.ee/bors
Turuülevaade: investor.aripaev.ee

DOMUS
KINNISVARA

Kõigile
kliendipäeval
broneerijatele
soodustus -4000EUR
või samas hinnas
köögimööbel.

A energiaklassi
ridaelamud

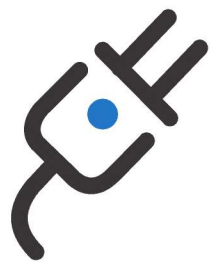
*Nõmmiku
Kodu*

KLIENDIPÄEV

26.07 KELL 16-19

nommiku.domuskinnisvara.ee

Tuleviku maja, milles elada praegu!

Toome Elekter

Alati kvaliteetsed lahendused!

Üldelektritööd

eramud, trassid, tööstus- ja eriotstarbelised hooned

Põllumajanduselekter

laudad, viljakuivatid, silohoidlad, veskid

Põllumajandusautomaatika

söödaliinid, kuivatite automaatika, jahuveskid, transportöörid

Tööstusautomaatika

ventilatsiooniseadmed, katlamajad, puidukuivatid, tootmisliinid, gaasiseadmed

Nõrkvool

arvutivõrgud, valvekaamerad, kontrollerid, ATS

Projekteerimine

eramuprojektid, eriotstarbelised projektid (laudad, kuivatid, pumplad jne), teostusjoonised

Mõõdistamine

teostame elektripaigaldiste mõõdistamist

Käidukorraldus

elektripaigaldiste käidukorraldamine ka eriotstarbelistel objektidel

Hooldus ja kalibreerimine

elektripaigaldiste hooldus, andurite ja seadmete kalibreerimine

TEGUTSEME KÕIKJAL EESTIS.

www.toomeelekter.ee